

A MI LAPUNK

Masaryk Tamás üzenete

Irta: BALOGH EDGÁR.

1930. január 17-én két diáktársammal, Boross Zoltánnal és Terebessy Jánossal, autóba ugrottunk a prágai Vencel-téren. Kissé izgatottak voltunk. Tizenegy órakor fogad hármunkat a köztársaság elnöke és alig volt már félóránk hátra. Pedig be kellett még gyakorolnom a frissen lefordított üdvözlő beszéd szlovák olvasását. A Hradzsín egyik kis korcsmája elé irányítottuk a soffört és egy csésze feketeekávé mellett kezdtem hangosan olvasni az üdvözlést. Még az elmúlt esztendőben jelentkezünk kihallgatásra, de az elnöki iroda közlése a pénteki fogadatrásról most mégis váratlanul jött. Valaki elővette azt a memorandumot, amelyet Scherer Lajos bátyánk sérelmi ügyében szövegeztünk meg Masaryk Tamás elnök számára. Hárman aláírtuk, felnyaláboltuk a szlovenszkói magyar ifjúságtól hozott ajándékokat és kilépve a kis korcsmaajtón, az elnöki palota felé siettünk. Tizenegy óra volt.

Egy percre ijedség fogott el bennünket. Már megpillantottuk a várkapu nagy Herkuleszobrait, de a palota tetején puszta volt a zászlónyél Csak közvetlenül a kapu előtt vettük észre az elnök zászlaját egy másik nyélen s most már tudtuk, hogy Masaryk Tamás otthon van. Az elnöki iroda portása már várt bennünket. Udvarokon, folyosókon, lépcsőkön át végre a fogadóterem elé érkeztünk. Mindenütt fácántollas, zöldruhás olasz legionáriusok állottak őrséget. Nagyon árváknak éreztük magunkat ebben a vadidegen környezetben. Az olaszruhás katonák szorongó gyermekkori emlékeket ébresztettek fel bennünk, 1919 óta most láttuk őket másodszor.

Amikor a világos királyi teremben ültünk már, közvellenül az elnök belső fogadóterme előtt, a gyönyörű barokk bútorok, a napfényben villogó kristálycsillár és az aranycsíkos piros bársonyszékek szokatlan környezetében eszünkbe jutott, hogy elfelejtettünk keztyűt húzni. Az államfőnél fehér keztyűben kell megjelenni! Ebben a percben az elnök titkára értünk jött és kinyitotta előttünk a belső fogadóterem ajtaját. Megpillantottuk az elnök magas alakját, régóta ismerős arcát s előresiettünk, hogy felénk nyújtott kezét megszorítsuk. Masaryk Tamás kezén sem volt keztyű.

Háromnegyed óráig beszélgettünk a köztársaság elnökével, Masaryk Tamással. A nagy teremben három magyar diák ülte körül, senki más nem volt a közelben. Bizony úgy eltűnt minden félszeg elfogódottságunk, mint hogyha régi tanítványai lettünk volna. Elmondottuk hol szlovákul, hol németül, hogy a ránk törő sovinizmus elleni küzdelemben minden elnyomás ellenségei lettünk s a népek megértése és közös

haladása a kívánságunk. Ugyanakkor, amikor a csehszlovákiai magyar tömegek gazdasági és szellemi fejlődéséért akarunk dolgozni az értelem szakpályáin, úgy érezzük, hogy történelmi helyzetünknel fogva hidat kell alkotnunk a szlávok és az egyetemes magyarság között. Az elnöknek tetszett mindkét célkitűzésünk s megnyugtatót bennünket, hogy a politikai változások következtében előállott hibák meg fognak szűnni. A magyarságnak, ha céljai tiszták, nem kell semmitől sem félnie. Ki kell építenie szerinte a maga szellemi intézményeit, elő kell törnie az egyetemeken és előbb-utóbb be kell vonulnia a maga nemzeti érdekében a közigazgatásba is. Az új nemzedéknek a csehszlovák köztársaság keretein belül is diadalra kell juttatnia a magyar nép, a magyar kultúra, a magyar haladás ügyét.

A beszélgetés során szóba kerültek a kisebbségi magyarság panaszai is. Ilyenkor megérezzük, hogy Masaryk Tamás szomorú. Elővette kis noteszét és jegyzett. Terebessy János átadta a memorandumot és az elnök megértő szomorúsággal hallgatta, hogy milyen jogfosztás érte Scherer Lajos tanárt, amiért ifjúsági lapot szerkeszt a kisebbségi magyar új nemzedéknek. Nagyon őszinte volt hozzánk az elnök és mi nagyon bizalmasak voltunk. Nem éreztük már idegennek a Hradzsin, mert az a jóságos arcú, ősz ember, akit hallgattunk, az igazság és a szeretet nyelvén szólott. Szinte sírnivaló volt az, ha miérettünk volt szomorú.

Átadtuk az ajándékokat. Egyszerű dolgok nagyon, de mögöttük az újarcú magyarság sorakozik. A négy Vetés, a nyolc Új Szó és A Mi Lapunk pirosba kötött kilencedik évfolyama került az elnök kezébe. — Scherer Lajos tanár lapja? — kérdezte Masaryk Tamás. — A mi lapunk, a magyar új nemzedéké. Scherer Lajos szerkeszti — feleltünk mi. Az elnök elgondolkozva lapozgatott a kötetben. Bizonyára az elbocsátott losonci tanárra gondolt.

Az elnök úgy fogadott minket, mint az egész magyarság ügyének képviselőit. Nagy felelősség volt rajtunk, tudtuk. Ugyanaz a felelősség, ami minden ifjúsági megmozdulásban is bent kell, hogy éljen. Mert ifjú életünkben az egész magyarság ügyéért, a jövő boldog magyarságért vagyunk felelősek. Éppen ezért küzdünk minden elnyomás ellen, dolgozunk a magyar tömegek szociális kibontakozásáért, a népek kölcsönös megértéséért és a nemzetközi békéért. Még ott Masaryk Tamás színe előtt elhatároztuk magunkban, hogy meg is mondjuk a csehszlovákiai magyar középiskolásoknak és iparosfiúknak. A Mi Lapunk egész olvasótáborának: fiúk, bátran dolgozzatok a magyar kultúráért. Ne ijedjete meg senkitől, aki ebben akadályozni merészel. A köztársaság elnöke velünk van!

Soha, soha nem felejthetjük el Masaryk Tamás búcsúszavait. Már indulóban voltunk s ő még megkérdezte, van-e valami kívánságunk a megbeszélteken kívül? Boross Zoltán elébe állott és megkérdezte: mit üzen a kisebbségi magyar ifjúságnak? Az elnök kezébe vette az asztalon heverő folyóiratokat, gondolkozott, végre elmosolyodott és azt mondta: *Én sohasem leszek Önök, magyarok ellen.*

Ne felejtsetek el sohasem elnökünk üzenetét.

Félévi gondolatok

Irta: SCHERER LAJOS.

A diákság táborában mostanában nagyon vegyes érzelmek váltak úrrá. A félévi bizonyítványok hol örömet, hol bánatot támasztottak az apró szívekben. Aki tanult, fáradt, dolgozott: a jól végzett munkára büszkén tekinthet vissza. Ismét egy lépéssel közelebb van a célhoz. Erzi erejét és az edzett izmok újabb munkára feszülnek. Ami eddig kemény, verejtékező volt, mindinkább könnyebbé, örömmé válik. Mert a küzdelemben van a boldogság.

Vannak azonban búsuló legények is. Elégtele-
neket, szomorúságot vittek a szülői házba. A jó apának, az édes anyának megnővekedtek a gondjai. Mi lesz abból a hanyag fiúból? Honnan teremtsék elő a hanyag tanítási díjat?

Persze a bukott tanulók ilyenkor vagy megalapulnak, félve a nádpálcától, vagy nagyon is megoldódik a felelés idején mindig néma volt nyelvük. Rendszerint másban, a tanárban látják a hibát s nem önmagukban. S ha a környezetük is ilyen véleményl hangoztat, a bukott diák elveszett az iskola, sőt az élet számára is.

Pedig az iskola az élet küszöbe. Itt kell kemény legénnyé válnunk, hogy az életben is megállhassuk a helyünket. Az élet ma sokszorta nehezebb, mint a világegés előtt. Nagy a szegénység és kiáltó a munkanélküliség. Világszerte folyik az gazdasági alattomos háború. Elsorvadt a gyárak nagyrésze. Gazdaságok, nagy üzemek tönkre mentek. A mindennapi kenyér darabja kisebb és drágább lett. A nyomában támadt nyomorúságot megérzi még a serdülő gyermek is.

Ezért kell ma mindenkinek dolgoznia. A magyar diáknak kétszer annyit, mint más szerencsésebb nemzet fiának. Neki nincs egyéb fegyvere, mint a tudása. Tudással, ügyességgel, rátermettséggel a mindennapi kenyér darabját megnagyobbitathatjuk. De tudni kell azt is, hogy ma nem elég az, amit az iskola nyújt. Ennél sokkalta többet kell tanulnia, tudnia a mai kor gyermekének.

Az iskola nyelveket ismertel meg, reáliákat tanít. A zenére, énekre, gyors- és gépirásra már alig oktat. A sokból keveset ad s ezt is nem egyszer szeretet nélkül, különösen akkor, amikor a tanár inkább a hivatal, mint a hivatás embere. Ilyenkor a szülői háznak, a cserkészotthonnak, az YMCA-knak kell segítségére sietniök az iskolának.

Az iskolanyújtotta anyag nem elég. A rádió, a Zeppelinek korában életrevaló fenegyerekekre van szükség, akik több nyelven beszélnek, ország-részeket járnak be s így ismerik meg saját szemükkel a földrajzot, a természeti tudományokat, a népet, akik fúrnak-faragnak, műhelymunkában

résztesznek, az ekeszarvát is meg tudják fogni, sőt, ha kell, maguk főznek, varrnak. Szóval, akik nem szorúlnak rá mások szolgálatára, akiknek ez a jelszavuk: „magad uram, ha szolgád nincs”.

Ezt nevezhetjük demokráciának. Mindenkinek van jussa az általános műveltséghez s mindenki kikövetelheti a részét a kultúra javaiból – önmunkássága alapján.

A léha ember nemcsak az iskolában nem boldogul, de az iparban, kereskedelemben, földművelésben és az élet semminemű helyén sem. A munka, a munkabírás, a hozzáértés azonban megtalálja a maga falat kenyerét a földkerekség bármely pontján.

Ezért fiúk, munkára fel! Jusson eszetekbe, hogy a nagyság mindig kemény tűzpróbán ment át. Egy Kőrösi Csoma Sándor egy krajcár nélkül járta be a félvilágot. Egy Szenczi Molnár Albert szegénysége dacára is baccalaureátus lett idegen egyetemeken. Munkácsy Mihály asztalosinasból lett világhírű festőművészé. Masaryk elnökünk pedig kovácsinasból emelkedett egy állam élére.

Nem a pénz, nem a rokonai összeköttetés, nem a családi név tesz naggyá: egyedül a munka szeretete és a munka bírása emel az átlag emberek fölé.

Ezért szokd meg ifjan ne csak a kemény fekvőhelyet, a darócruhát és fekete kenyeret, de mindnek felett a célludatos, soha el nem lankadó munkát. Mert a munka élet. A munka áldás. A munka boldogság.

Tamás Lajos:

Csavargó

Széles kalapja alatt meghurcolt bánat ül,
Az álla éles, mint az előrenyúló penge.
Neve nincs, ezt mondják: hazátlan csavargó,
Kit a polgár házába csak félve ereszt be.

Csavargó, — mily könnyű elintézni a kérdést.
Itt bévül rend, szorgalom, számítás, béke.
Künt az országút kigyózik reménytelenül
S a kettő közt a tilalom jéghideg érce.

Az ember benne már roskadva meghajolt;
Merő alázat, csak a koncert él és hálás.
A kamra kuckója neki királyi szállás.

De ha az utcahad gúnyolja rongyait,
Fölszakad lelkén a félig hegedt seb [eb.
S bambán bámul, vagy vicsorog, mint a vert

Saját kezem írásával megigérttem...

Évezredekre világító magyar *jellem* — ez Kőrösi Csoma Sándor.

1819 nov. végén indult el Nagyenyedről. 1825 január 28-án Szabathuban irt levelében elmondja, hogy 1823-ban, amikor Kasmirban időzött, „saját kezem írásával megigérttem, hogy hű leszék ígéreteimhez, tudniillik, hogy szorgalmasan folytatam a tibeti irodalom terén kutatásaimat.“ Ennek fejében csak azt kérte, hogy „mindennapi szükségzeit fedezzék.“ Semmi mást.

Ennek az adott szavának következménye, hogy életének java éveit, 1825–1834-ig, csakis ennek a célnak szentelte. De milyen teljességgel! Semmit sem fogadott el mási, mint amit kikötött volt. Székely nyakassággal utasított vissza mindent, amire feltétlen szüksége nem volt. 35 éves elmúlt, amikor hazájából elindult. 20 évig készült eszméinek keresztülvitelére és érett férfimegyőződéssel vállalta hivatását. A sors 22 évnyi munkaidőt engedélyezett neki, ami elég volt arra, hogy a halhatatlanok közé emelkedjék.

Ehhez nem kellett neki semmi külső eszköz, siker vagy karriér. Amikor elindult „könnyűszerűleg volt öltözve, mintha csak a mezőre tartana frissülés végett.“ Amikor meghalt Darjilingben (olv. Dardzsiling) dr. Campbell kormánytisztviselő tett jelentést a gyászese-ményről. Azt mondja: „Négy szekrény, amelyekben könyvek és iratok voltak; kék öltönye, melyet mindig viselt s melyben meghalt, néhány ing és egy főzőedény: ez volt minden vagycna.“ Nem fökéletes aszketizmus ez, amelynél a klaszszikus filozófusok jutnak az ember eszébe? Nem mülja-e felül sokszorosan Diogenész annyit reklamozott igénytelenségét?

1827 szept. 10-én az indiai kormánylap, a „Government Gazette“, a következő hírt közölte: „Szerencsések vagyunk arról értesülni, hogy a kormány pártfogása lehetővé tette a magyar utazó Kőrösi Csoma Sándor úrnak felső Busahírba való utazását három évre, ... kötelezte magát, hogy ez alatt az idő alatt elkészíti egy kimerítő nyelvtanát és szótárát a tibeti nyelvnek“.

Ez volt a döntő fordulat Kőrösi tudományos pályáján. Elbújt Kanumban és mire előkerült, készen volt az anyaggal. Még *négy* évig kellett dolgoznia aztán Calkuttában, 1830–34-ig, amíg nagy műve 500 példányban valóban napvilágot látott. Hiszen az ő tibeti betűi számára külön nyomdagépet kellett felszerelni!

A „kormány pártfogása“ alatt azt kell érteni, hogy havi *ötven rupiát*, kb. 100 aranykoronát adtak neki, melyből nemcsak „mindennapi szükségzeit“ fedezte, hanem havi 25 rupiára! díjazta azt a lámát, aki mint mestere tanította a tibeti nyelvből és irodalomból, azonkívül 4 rupiát kapott szolgája is. A lakbére 11 rupiát tesz ki.

Mit tanulhatunk mi fiatalok, mi utódok tőle? Hogy élt? Hogy csinálta? Erre felel dr. G. Gerard levele. Gerard orvosi megbízással utazott Kanaur tartományba és ezen az útfán meglátogatta Csomát. A látogatásról így tudósít:

„K anum faluban találtam Csomát kicsiny, de érdekes viskójában. Kunyhója Kanum falu legvégső magasságán fekszik 9500 lábnyira a tenger felett. (Egy angol láb = 30.48 cm.) Körülötte állanak a szerzetesek regényes lakjai, akiknek vallási szertartásai, ajátos éneklése rendkívül hasonlatosak a római egyház szokásaihoz. Csoma életmódja a legegyszerűbb: az íróeszközök költségei után alig marad neki húsz rupiája a mindennapi szükségzeire, amelyek azon a távoli és elzárt helyen nagyon drágák. Gyakran Szabathuból kell azokat hozatni, amely hely tőle 200 mérföldnyi távolságra esik.“ (Egy ang. mérf. = 1609.33 m.)

Es most ezt hallgassátok meg; azt hiszem hihetetlenül

rázátok a fejeteket! „A környék gazdag szőlő, barack és más gyümölcsemekben; de Csoma azt mondotta nekem, hogy *mindezt meglagadta magától*, azon ésszerű meggyőződésből, hogy ezek az élelmiszerek a boldogságát előmozdítani úgysem képesek és hátha még ártalmára lehetnének?“ A zárdában még vagy 30 leölt juh volt sorra aggatva, de Csoma egy szeletet se ízlett belőle. Mit eveit tehát?

„Fő és majdnem egyedüli tápszere a *tea tatár módra készítve*: ez hasonlít a leveshez, a vaj és a só, melyet hozzá használnak, egészen elveszi a tea zamaltját. Zsirus és tápláló eledel ez s mivel könnyen elkészíthető, nagyon célszerű abban a világ részben.“

A jó táplálkozás pedig nagyon indokolt lenne, mert „a tél itt mindig kegyetlen. A csikorgó hideg négy hónapig tart. Az utolsó télen íróasztalánál ülve, tetőtől talpig gyapjúruhába burkoltan reggeltől estig dolgozott minden melegítő tűz nélkül, nem engedve magának legkisebb időt sem a szórakozásra.“ Hasonló körülmények között töltött egy évet a zangskari zár-

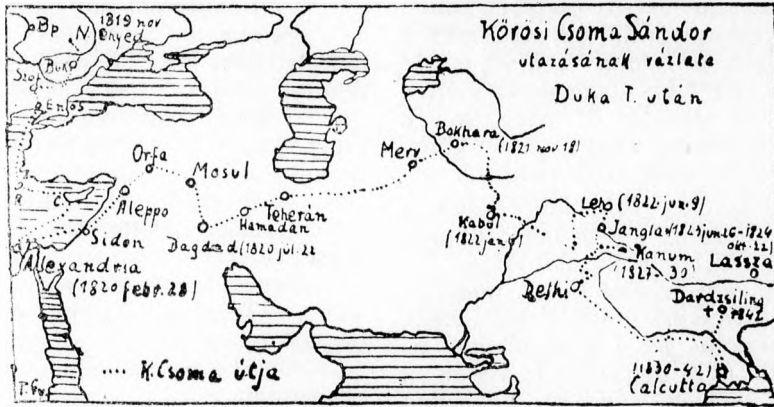

Kőrösi Csoma Sándor

dában, ahol a lámával és egy szolgával 3–4 hónapig el volt szigetelve egy 9 négyyszögletű szobában. A szobáskából egyik sem mert kimozdulni, a környék hóval volt fedve és a hőmérő rendszeren 10–16 fokot mutatott a zérus alatti. Ott ült ő ködmönében, kezeit ölébe téve: ilyen állapotban olvasott reggeltől estig, melegítő tűz és alkonyat után világító mécses nélkül; a föld szolgált nyoszolyául. A hideg oly kegyetlen, hogy nehéz feladat volt a kezeket a gyapjútakaró alól kiszabadítani a könyv leveleinek állapozása végett. Ő ilyen helyzetben 40,000 tibeti szót gyűjtött össze és rendezett el.

De hát vasból volt ez az ember? Hiszen nem lehet sokáig húzni! Dehogyan nem, ha az ember történetesen *székely*: „egészsége a leg-

Kőrösi Csoma Sándor Kanumban töltött 1827–30-ig, hogy „szavát beváltta“; gondoljunk arra a 40,000 szóra, amit elrendezett és arra az itt gyűjtött anyagra, melynek kinyomatása négy évet vett igénybe. A mesebeli vándor eposzát kell megalkotnunk fenkölt személye köré lelkünkben, aki példájával az élet legmélyebb értékeire mutatott rá. Száz év múlva indokolt megkérdeznünk: vajjon milyen lenne a magyarság világszerepe, ha évenként egy Kőrösi Csoma Sándor indult volna el „könnyűszerűleg öltözve“ a világ mindenféle sötét sarka felé! És eljutott volna egy-egy a sarkokra felfedezőül, egy indiánkutatónak, egy kémikusnak, egy orvosnak, egy Afrikába és mindenfelé, ahol a tudomány, a hazaszeretet, a harc hőseire szükség van! Közületek,

Kőrösi Csoma Sándor útja

jobb állapotban van, talán éppen ennél fogva. Miért van mindez? Dicsőségvágy? Azt mondja Csoma: „ha tibeti nyelvtanát és szótárát s egyéb irodalmi gyűjteményeit átadta a kormánynak; a világ legboldogabb emberének fogja magát tartani s örömmel halna meg akkor, látván, hogy *szavát beváltotta!*“. Ezt jelenti a magyar ember szava!

És most jöjjön az a sokat jelentő „ha“. Istenem, ha még tíz évig kegyelmez az életének a Gondviselés! 56 éves, teljesen befejezte előkészületeit és meg volt az engedélye Szikkimen át Tibetbe menni. Az ígéret földjének küszöbén váratlan, alattomos lázkór öli meg. Neki sikerült volna bejutnia. Az első európai, aki eléri Lhasszát! Azzal a tudományos készséggel *ezredékek irodalmát* kutatta volna fel és századokra előre megállapította volna az indiai tudás útját az egész világ számára. 17 nyelvet tudott! Tervei között szerepelt, hogy elmegy északi Tibetbe és északi Kinába; ott élt az okiratok szerint az egyik nép, amely őt érdekelhette esetleges turáni törzsöke miatt: a jugur vagy jugar. De álomkép sohasem ragadta el: azt meg a sors akadályozta meg, hogy erről a népről bebizonyított valóságokat mondjon.

Ha a magunk kis munkakörében elernyünk, jusson eszünkbe az a három év, amelyet

kiből lesz a maga munkatérén Kőrösi Csoma Sándor, aki úgy megtartja „saját keze írását“, hogy az egész világ bámul rajta, és nincs még egy ember a világon, aki követhetné?

Temesi Győző dr.

Aki további hiteles, vonzón előadott részleteket óhajt olvasni Kőrösi Csoma Sándorról, az olvassa dr. Duka Tivadar: Kőrösi Csoma Sándor dolgozatai című akadémiai kiadványt. Megjelent K. Cs. S. arcképével, síremléke rajzával s egy térképpel 1885-ben.

Sebesi Ernő:

Három nemzedék

Két nagyapám szép ősz szakáll és tincs volt
És apám holt szemében ez is kincs volt.
Egyetlen ékszert hagytak csak örökbe:
Ha szemem forró gyöngye hull pörögve.

Két nagyapám közül az egyik a pultból
Alig látszott ki. Másik meg a multból
Ugy ébred néha álmomba, tipegve,
Mint vén zenélőóra a szívekbe.

És anyám ereklyéje a robot lett.
Ez hugomra is árnyékos lobot vet.
Magányom karcsú. Hasonló cöveghez.
És jövőm zenéje is holt szöveg lesz!

A Bagi Gyurka órája

Irta: MÓRA ISTVÁN

Akkora zsebóra volt az, mint a közönséges levszedő kanál. Az öregapja után örökölte Gyurka, aki mozdonyvezető volt valaha s azon a nyáron halt meg, mikor Gyurka elsős polgáris lett. Neki testálta nagyapja a zseboráját, ami hír szerint olyan pontosan járt, hogy hozzáigazították a Napot.

Föl se köllött húzni: csak minden harminchat órában.

A Gyurka mellényzsebe kicsi volt hozzá. miért is a nyakában viselte fekete perflin és úgy helyezte a kabátja belső zsebibé. Lauch tanár úrnak pedig akkora órája volt csak, mint a jóra való tökmag, viszont ahhoz meg az iskola csengetyűjét igazították. A kis tökmagóra, meg a Gyurka tepsije közt állandó öt perc volt a különbség a tökmag javára, amit azonban könnyű volt számba venni, mert nem változott.

Az is szent bizonyos volt, hogy mikor a csengetyű utólsót csirrent, Lauch tanár úr már fogta a kilincset, be is lépett az osztályba. Aki elkésett, az princelhetett az ambituson, míg ő el nem magyarázta a következő órára kijelölt leckét, s csak akkor eresztette be a kiszorultakat és mindjárt elő is vette őket begyakorlás végett az új anyagból. És a dácinak nevezett 4-es ellen nem volt fölebbezés, se kifogás. Késő kávé, orrvérzés, lusta suszter, hanyag szabó, megállt óra közös nevezője az volt, hogy: *sifli!* Ennek persze az lett a vége, hogy a Lauch tanár úr osztályában, s ahol első órája volt: hirtelen halállal kimúlt az elkésés tempója. Azért is lett szokás, hogy mikor Gyurka a kisajtólyukon kilépett, már tudakolták: jaj, ugyan hány perc? És a templom előtt és a templomban és az iskoláig és az udvaron, lépcsőn folyosón, osztályok előtt, osztályban:

-- Hány perc? Hány perc? Jaj, ugyan fel van húzva pontosan?

És, persze, fel volt húzva pontosan, járt is akkurátusan hajszálra. A Nap is hozzá igazodott, a csengetés is, a Lauch tanár úr tökmagja öt perccel hozzá vévén.

Csak azt nem lehetett kiszámítani, meddig tart a magyarázat és meddig lesz felelés.

Ezt pedig a legeslegfontosabb tudni. Mert néha úgy hozza a Lauch tanár úr passziója vagy a legnagyobb közösosztó, legkisebb közös nevező keresgetése, hogy soká csak ő maga irkálja teli a táblát, olykor meg hamar végez, keveset gyakoroltat, aztán soká feleltet. Sokkal és sokat.

Ezért indul Bagi Gyurka felé, aki középső padsor közepén ül, a szélrózsza minden irányából a cédula:

Más sincs rajta, csak az ártatlan kérdőjel. Gyurkának kell ráírnia: 9.25, 9.31 stb.

Mert lényeges dolog azt kiszámítani, hogy hányan felelhetnek még? És hogy ki következhet? A harmadik vagy ötödik szerint szólít-e föl Lauch tanár úr. Elülről táncoltatja-e meg a kis ceruzáját a névsoron vagy hátulról? Lauch tanár úr egyelőre a krétáját táncoltatja nagy szaporán és számolt fennszóval:

— Hatszor kilenc ötvennégy osztva kettővel, mennyi is az, Bagi Gyurka?

Bagi Gyurka kezében egy kis cédulával, azon ültő helyiben kiköpte, hogy:

— Félélíz mult hat perccel . . .

Félelmetes sóhajlássá változott az egész osztály. Őszi légy döngött az ablakon. Az is azt dönögte: jaj, mi lesz? hümm, mi lesz?

Semmi nagy dolog nem lett. Csak annyi, hogy Lauch tanár úr letette a krétát és azt mondta szép csendesesen:

— Mutasd az órádat!

Gyurka mutatta. Ott volt a szegény jó óra a pad tetején.

Lauch tanár úr elvette és bólogatott:

— Tényleg . . . Hát az a cédulka? Add ide azt is.

Gyurka odadta. Lauch tanár úr arra is azt mondta:

— Tényleg . . .

A légy is elhallgatott az ablakon. A szívek is elálltak.

Lauch tanár úr pedig a cédulát összemorzsolta, behajította a szemébe (a tetejét is rátette a személládjára, mit se a láda, se a teteje nem szokott meg), aztán fölment a dobogóra, fölvetta a kis tökmagóráját, rátette a Bagi Gyurka órája szélire és nézte őket jó fél perccig, s bólogatott:

— Jó óra ez a krumpli. Öreg óra. Becsületes óra. Különben majd kipróbálok. Meddig jár együtt az enyimmel? Ha soká együtt jár az enyimmel, majd visszaadom.

S aznap beszekundázott 15 perc alatt a félosztály. Csudálatos volt, hogy minden cédulairó kisszékbe, 4-esbe ült. Minden eddigi fölszólításos rendszerétől eltért aznap Lauch tanár úr.

És a Bagi Gyurka óráját vissza nem adta, bár a Gyurka apja is volt az iránt a tanáriban is, az igazgató úrnál is. Mit végezhetek, mit sem, nem tudni, de harag nem lett belőle, mert az igazgató úr is, Lauch tanár úr is barátságosan fogott kezelt az osztály előtt a Gyurka apjával, aki nem is valami nagy potentát a városban, csak a városon kívül, mert ott vasúti portás.

Hanem a Lauchtanár úr órája még parancsolóbb szentség lett a pontosságot illetőleg. Az a kis tökmag tette, hogy késést ellene senkise próbált meg, mulasztásra se merészkedett muszáj nélkül.

Bizonyítványosztás napján pedig emlékezetes csoda történt. Sokan emlegetik és soká fogják emlegetni. Nekem is úgy mondta el az egésztest a kiskunborsi állomásfőnök, mint csudát.

Hogy Lauch tanár úr, mikor a bizonyítványokat bevitte az osztályba, Te Deum után, avval kezdte mondókáját:

— Gyerekek! Istennek hála, nektek is dicséret, senki sem bukott semmiből. Aki kettő közületek csak elégséges lehetett, az se búsuljon,

majd kipótolja a másodikban. Viselethől mint denkének egyest adtunk . . . Istennek hála, adtunk. hanem — és akkor kihúzta a belső zsebéből a Bagi Gyurka óráját — ennek a Bagi Gyurka órájának is köszönjétek, hogy így végeztünk az idén . . . Nesze, fiam, összeigazitottam az enyímmel. Igazodjon hozzá lelke szerint, akinek órája nincs is. Az ember szive is óra! Ammen!

A fehér hegyek tanulsága

Sítalpakon a Kiskárpátokban

Tizenketten vonultunk át a hegygerincen, hosszúra nyúlt egyes sorban. Munkások, diákok, munkásfiúk. Mellettünk mélyre hajtották fehér fejüket a fák, léceink alatt ropogott a keményre fagyott zuzmara.

Hegytetőn vagyunk. Megállunk az erdőirtásban. Az irtás egyik szélén nagy gomolyokban kergeti a szél a ködöt, a másik oldalon szép tisztán látszik a sűrűn nőtt alacsony fenyveserdő.

Erdős hegyoldal. Meredeken visz le a kanyargó favágó út. „Schuss“-ban megyünk lefelé. Zzzzzzz — zúg el a fülünk mellett a ködterhes levegő. Éles forduló Ember-gomolyag. Hárman a földön fekszenek. Előre vágom a jobb lábam, a sí belső oldala élesen mélyed a hóba, a balt egy pillanat alatt utána zárom, felporzik a hó, megállok.

Menedékházhoz érünk. Megkönnyebbülten csatoljuk le a siket. Lerázzuk magunkról a havat. Odatámasztjuk a léceket a házfalához s befelé indulunk. Az ajtó felett tábla: BERGFREI. Benyitunk. Nagy szoba. Tele ingujjra vetkőzött sietőkkel. Nagy kályha onlja a meleget, felette farácson száradó ruhák. Az asztalokon nagy össze-visszaságban hátizsákok, alumíniumdobozok, ennivaló. „Jó munkát“ — köszönünk. „Barátság“ — a felelet. Leülünk, lerántjuk magunkról a „szélkabátokat“ — kinyitjuk a hátizsákokat és mohón neki látunk az evésnek.

* * *

Ezek a kis képek a Sarló kétnapos síkirándulásáról maradtak meg bennem. Karácsony első és második ünnepén hét Sarlós künn volt a modori hegyeken. Az éjszakát a „Természetbarátok“ szandi menedékházában aludtuk át.

Sok tanulságot hozott számunkra ez a két napos kirándulás. Sok-sok, talán 150 munkásfiút és leányt láttunk kinn a természetbarátok között, sok-sok fiatalembert szerte, az erdőben, az „úriház“-i réten. Németeket, cseheket, zsidókat, de valahogyan kevés volt a magyar. Talán csak mi voltunk egyedül magyarok.

Furcsa. Hiszen Pozsonyban 3 magyar cserkészcsapat is van a Sarlón kívül vagy 300 taggal. Hol voltak ezek? Talán a Zergehegyen? Otthon? Vagy a cserkészotthonban? Lehet, hogy a „Milleniumház“ felé rándultunk ki. En nem tudom. Csak annyit tudok, hogy azalatt a két nap alatt, amíg künn voltunk a hegyeken, rajtunk kívül magyar cserkészt nem láttunk sehol.

Pedig erre több szüksége van, mint a csomókötésre, törvényt magyarázatra s a rangjelzések ismeretére.

Az iparoscserkész, aki heli hat napon át megszabott munkaidő nélkül ott dolgozik a műhelyek szennyezett levegőjében, menjen ki városnap a hegyek közé.

A diák naponta 5–6 órát ül a túlzásúfolttság miatt rosszul szelíztethető s a higiénia őskorát élő tantermekben. Fejlődésben lévő testének szüksége van egészséges mozgásra, tiszta levegőre. Itt csak egy út van: ki a városból, el a hegyekbe.

Nem szabad benmaradni a cserkészotthonok négy fala között, nem szabad a sportnak csúfolt ping-ponggal pepecselni.

Az igazi sportoló nem azért sportol, hogy győzzön, hanem azért, hogy erős, egészséges-pozitív tagja legyen az emberek közösségének.

Ebben a szellemben sportolnak a nagyobbára munkásokból, munkásleányokból, munkásifjából álló „Természetbarátok“. Tagjaikat nem engedik a polgári sportszervezetek megerőltető versenyeire. A saját versenyeik pedig nem idő-és távrekordhajszákat, hanem stílusversenyek. A fehér hegyekből nagy tanulsággal jöttünk vissza: megismertük a munkáspart szellemét.

A világháború, a szociális nyomor, a testi elsatnyulás réme mázsás köveket dobott a magyar ugarra s nagy, erős, egészséges emberekre van szükség, hogy a sziklákat humusszá morzsoljuk szét.

Terebessy János

„A virágszál az egyes ember. A szincsoport a család A virágagy a nemzet. A kert az emberiség“.

SZIKLAI FERENC

Középcsalóközi szájhagyományok és népszokások.

Összegejtötte: Geörcs Dénés.

Csalóköz a mai Délnyugat-Szlovenszón, a Nagy- és Kisduna közt, Pozsonytól Komáromig elterülő nagyon termékeny alföld, melyet ez a két folyó szigetel alkotva körülfog. Népe nagyobbára megőrizte eredetiségét, különös szokásait, nemzedékről-nemzedékre szálló szájhagyományait, babonáit, melyek mind valamely jellegzetes eseményt jelképeznek és tanuskodnak az egyszerű csalóközi ember gondolkozásáról. Érdekesen magyarázzák már a sziget nevének keletkezését is. A „Csalóköz“ szót a „csaló“ és „köz“ összetételének tekintik és eredetét a tatárjárásig vezetik vissza. Ebben az időben ez a vidék számtalan apró szigetből állt és területe nagyobbára mocsaras, ingoványos volt. A tatárok ezt a területet is meg akarták hódítani, átkeltek a Dunán, csakhogy az ingoványos vidéken a járást nem ismerték és elpusztultak a mocsárban. Mivel az itt lakók még csalták is őket a két Duna közé, azért a nép ezt a vidéket Csalóköznek nevezi. Azonban ez a névszarmaztatás nem tudományos. A történelmi kutatók szerint ez a sziget a Csalló folyótól kapta a nevét, mint például Csilizköz, Rábaköz és Muraköz. A Csalló folyó a Dunának egyik ága volt Felső-csalóközben.

Csalóköz középső része a dunaszerdahelyi járás. A járás székhelye, Dunaszerdahely lassan fejlődő község, kiscgazdák és kiskereskedők, napszámosok és kisiparosok lakják legnagyobb részét. Csalóköz a közeli Karcsa községekből származik, én itt nevelkedtem Dunaszerdahelyen. Gyermekkorom emlékei közül különösen felejthetetlen a Kondé-család mondaköre. Az egyszerű és babonás néphagyományban itt erős szociális él rejtőzik, a földesúr önkényének kiszolgáltatott paraszt keserű haragja, gyűlölete az elnyomás ellen, amelytől csak Istennél remélhetett szabadulást. A csalóközi jobbágyok igazsága elevenedik meg a hagyományokban, ártatlanul kiontott vér kiált az egekhez.

A Kondé-család francia eredetű s bizonytalan időben került Dunaszerdahelyre. Magyar nemességet nyert pókateleki előnévvel s a múltban volt idő, amikor Dunaszerdahely korlátlan ura volt. A nép több mondát őrzött meg róla, amelyek közül különösen a pásztorgyerek mondája, a vörös kakas mondája, meg a különféle sírboltmondák érdemelnek említést.

A kis pásztorgyerek egyszer a dúsgazdag Kondé-uraság gulyáját őrizte. Rablók jöttek, elragadták a gulya nagy részét s a védtelen és ártatlan gyermekre büntetés várt. Az akkor pal-

los-joggal bíró urak nem sokat vallatták, hanem a temető mellett a koronaakácfák egyikére felakasztatták. A kis fiú holtteste egész nap a fán lógott és estére ártatlansága jeléül a hajó teljese-
sen megföhéredett. A néphit várta az ég bosszúját, amely nemsokára be is következett.

Az egyik nyári éjszakán hatalmas vihar kerelkedett s a villám bevágott a család ősi fészkebe, a „Sárga kastély“-ba. Pillanatok alatt lángba borult az emeletes kastély, oltásról szó sem lehetett a nagy vihar miatt. A fel-felcsapó lángok a kastély ormán lévő családi címet, a bronz pulykakakast is izzásba hozták. Ledőlt a tűzfal és a pulykakakas a család szomszédos épületének tetejére „repült“. Pillanatok múlva ez az épületrész is lángokban állt, a vörös kakas felgyújtotta. Innen ered a szólás mondás: *repül a vörös kakas.*

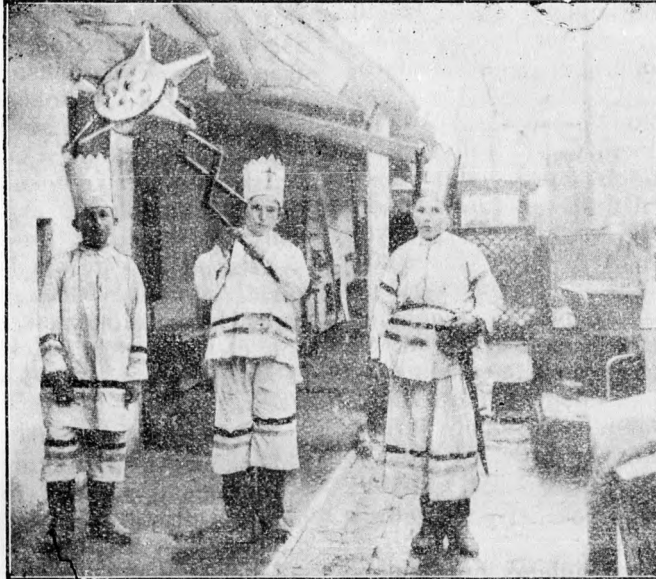
A néphit igazságszolgáltatása még ezzel sem éri be. A kis pásztorgyerek átkát látják teljesedni, amikor az elhalt Kondé sírboltba helyezése után villám csap a családi sírboltba. A család díszes síremléket emeltet, amelynek tetején angyal van. Alig hogy felállítják az új síremléket, a villám lesújtja az angyal fejét. A fejet visszahelyezik, de rövid idő múlva ismét a szobor lábánál hever. Visszahelyezik még néhányszor, de eredmény nélkül, mert a fej a mai napig is ott hever a földön a szobor mellett. A nép képelete még tovább működik. A rövidesen kiháló család tagjainak túlvilági nyugalmát is kétségbe vonja. Ma is élnek emberek, akik megesküdnek rá, hogy az elátkozott Kondék tüzes hintón, tüzes lovakkal, nagy dübörgés és szélvész közepette, holdtölte idején éjfélkor megkerültek volt birtokukat. Aki el nem búvik ilyenkor, vagy csak egy szót mer kiejteni, azt magukkal viszik a tüzes hintón a sírboltba és ott három napig kínozzák. Azonban az illető visszatérése után három napi hollétéről nem bír felvilágosítást adni.

Különös figyelmet érdemelnek Középcsalóköz népszokásai és babonái. Itt a népszokás és babona ikertestvér, egyik a másik nélkül el sem képzelhető.

A csalóközi gazda várva-várja az aratást. Az aratás megkezdésekor az egész aratónép kimegy a földekre, tehát a kaszások, marokszedők, élükön az aratógazdával. Körülállják a föld szélét és imádkoznak, hogy az aratás szerencsés legyen. Ezután még reggeli előtt következik a kévékötő csinálás, majd vig dalolás mellett serényen folyik a munka délig. Ebédre az uraságnál „savanyú borsólevest és daráscsikmákot“ esznek,

természetesen egy tálból. Egy órai pihenő után a munka tovább folyik napnyugtáig. Vacsorára ugyanazt az ételt kapják, amit délben ettek. Kivétel csak a szombati nap, amikor paprikás krumplicevest és „bikhercs“-et kapnak. A bikhercs affajta összehajtogatott lepény, amelyet kemencében sütnék, sóval és borssal fűszereznek. Holdvilágos éjjeleken a munka sokszor éjfélig is eltart. Vasárnap a pihenés napja. Aratás közben különféle népdalokat énekelnek, ilyenek: Sej-haj, ha lemegyünk az alföldre csikóért, Vékony héja van a piros almának, Réten, réten, sej a magyar réten. Sajnos, népdalaik között jellegzetes csallóközi népdalt alig lehet találni. A gazda vagy a földesúr az aratás első napján kimegy megnézni az aratókat. Ilyenkor az első marokszedő leány bal felsőkarjára búzavirágból, pipacsból és búza, árpa, rozs-szál-

laktól vagy kalászból fonott bokrétát köt. A leány is, meg az aratógazda is verset mond. A földesúr az első marokszedő leánynak leszurkolja a megfélemlő obulusokat, ebből bort hozalnak és áldomást isznak. A földesúr pedig karján a bokrétával büszkén visszamegy a faluba. Mikor az aratást befejezték, azt a marokszedőleányt, aki utoljára jelle rá a markot a kévére, bekötözik a kévébe, majd alapos és sokszor elég durva megráfálás után szabadon engedik. Az aratás befejeztével az aratók búza és zabkalászból koszorút fon-

Sorszáji „háromkirályok“ a „rugós csillaggal“ Khin Antal tanár gyűjteményéből

nak, felvirágozzák, felszalagozzák még kint a tarlón, majd a legények és lányok ünnepelőbe öltözve megindulnak az uraság házához zene és énekszó mellett. A zenét csaknem mindig cigánybanda szolgáltatja s az aratósereg bevonulásakor Bihari Mátyásnak, a csallóközi születésű kiváló cigányprimásnak Rákóczi-indulóját játssza. A földesúr udvarán felsorakoznak, az aratógazda köszöntőt mond és az aratósereg éljenzése közepette átadja a földesúrnak az aratókoszorút. Mindez napnyugtakor történik és nagy evés, ivás, tánc követi. Az aratók ilyenkor a földesúr vendégei, aki egy asztalnál eszik velük, a vidám marokszedőleányokat megtáncoltatja és ilyenkor bizony a dinom-dánom, meg a tánc eltart kivilágos-kivirradtig. Amelyik gazdánál utoljára fejezték be az aratást, annak a földjébe fából faragott nagy kulcsot tesznek, amelyre mindig valami

tréfás mondókát írnak, jelezve, hogy az zárta be a határt.

A következő népszokásokat igyekszem napról napra csoportosítani, elrendezésük így a legkönnyebb és világos.

András napja. András napja november 30.-a a férjhez menni akaró lányok várva várt, jelentős dátuma. E nap előestéjén sem nem esznek, sem nem isznak. Lefekvéskor jól meg rugdallják az ágy végét és ezt mondják: „no András bátyám, aki fejjel lefelé végeztél be életedet, mutasd meg igazi jóvendőbelimet“. Ha a bőjtőt a lány jól végezte, ezen az éjjelen feltétlenül meglátja élete párját. Akinek András napján ez a kísérlet nem sikerül, az már csak Tamáshoz folyamodik. A kopláló ceremóniát újra kezdi, csak azzal a különbséggel, hogy Tamás napját bőjtőtől meg és nem a vigiliáját. Lefekvés előtt

pedig ezt mondja: „Tamás bátyám, aki mindig kételkedtél, most az egyszer mutasd meg nekem az igazit“.

Luca napja Különösen sokat foglalkoztatja a csallóközi ember képzeletét a boszorkány. Ha amullban a vélt boszorkányt valami csekély különködésen rajtakapták, származását nem tekintve, irgalom nélkül megégették. Még a legkisebb község gyermekei is bizonyos hiúsággal mutogatják azt a helyet, ahol a boszorkányokat szokták hajdan elégetni. Az utolsó boszorkányégetés Csallóközben, Nagymegyeren történt

a múlt század elején. A nép módot is talált arra, hogy a falu boszorkányait felismerhesse. December 13-án, Luca napján kezdik készíteni a lucaszéket, amelynek karácsony estéjére szabad csak elkészülnie. Magukkal viszik az éjfél misére, úrfelmutatás közben ráállnak, ily módon meglátják a falu boszorkányait. Egy másik szokás: Luca napján napkelte előtt cseresznyefáról gallyat vágnak, amelyet pohárba helyezve minden nap napkelte előtt friss vízbe helyeznek. Ha az ág kivirágzik, a lány abban az évben férjhez megy, ha az ág karácsonyra nem virágzik ki, a család tagjai közül a következő évben valaki biztosan meghal.

Karácsonyesti népszokások. A nagyon is férjhez menni akaró hajdon még azt is meg meri tenni, hogy éjfél mise előtt oda megy a gémeskút kávéjához és azon előrehajolva a kút-

víz tükrébe néz, hogy meglássa jövődöbeli párjának képét a víz tükrében. Ha pedig ott csak a saját maga képét látja, elszomorodottan veszi tudomásul, hogy tavasszal meghal, azaz, mint mondani szokás, az ilolyát már csak gyökeréről szagolhatja.

Ha a százesztendős komáromi kalendárium késik, a csallóközi gazda nem esik kétségbe, hogy a kalendárium időjósáit nem olvashatja, mert jobban bizik a maga jóslatában. Karácsony estéjén vacsora után vöröshagymát szel ketté. Tizenkét húsos pikkelyt lefejt róla és mindegyikbe egy csipetnyi sót tesz. A lefejtés sorrendjében helyezi el őket, melyek az év 12 hónapját jelképezik, majd elmegy éjfél misére. Mise után megnézi az egyes pikkelyeket s nedvességtartalmukból következtet az egyes hónapok csapadékmennyiségére. Nemcsak az eső mennyiségét, hanem a viharokat is meg tudja jósolni ebből, meri ha a pikkelyek víztartalma vöröses színű, akkor abban a hónapban a „garabonciás diák” is ellátogat a község határába, tehát zivatáros lesz az időjárás.

A karácsonyesti ólomöntést Csallóközben legtöbb helyen a gombóc főzés helyettesíti. Ez abban áll, hogy a gombócba apró cédulát tesznek és a legények neveit írják rá, majd pedig ugyanannyi cédulára a férjhez menendő lányok neveit. Amelyik gombóc először jön fel főzés közben a vízszinére és a benne lévő cédulára írt lány nevét tartalmazza, az a lány ahhoz a legényhez megy férjhez a farsangon, akinek a nevét tartalmazó gombóc szintén elsőnek jelenik meg a víz színén. Ez a népszokás nagyon mulatságos, különösen akkor, ha megfelelő számu férjhez menni akaró lány végzi. Ezt Szilveszterkor is megisméltik.

Karácsonykor nagyon sok helyen divatos a Csallóközben a mendikálás.

Farsang. A farsang a mulatás ideje, amelynek tartama alatt az ostopattogatáson kívül más népszokás nincs. Sokkal érdekesebb azonban az úri farsang befejezése Csallóközben. Itt is megtalálható a paraszti eredet, de ez már nem a néphitből, hanem a dorbézolás szomorú magyar úri betegségéből táplálkozik. Húshagyó kedden éjjélkor hirtelen abbamarad a zene, akárcsak Szilveszter éjszakáján. A cigánybandából előáll a bögös és a mulatságrendező tudtára adja a résztvevőknek, hogy a farsangnok és a velejáráó dínomdánomnak már vége. A bögől lefektetik a táncterem közepére, a rendező fekete leplet vesz elő és beborítja vele. Majd a vecseryére emlékeztető, de tréfás szövegű rövid mondatokat mond, amelyre a jelenlevők hasonló szellemben felelnek. Így például:

Rendező: Az elfogyasztott fánkok sokaságára kérünk . . .

Résztvevők: Ne jöjj emlékezetünkbe!

Rendező: A leölt disznók halálhörgése . . .

Résztvevők: Hasson meg téged!

Rendező: A megivott bor sokasága . . .

Résztvevők: Borítson el téged!

Ez a szöveg évről-évre változik a rendező szellemessége szerint. A ceremónia végén levelezik a gyászleplet a nagybögőről, a banda pedig rázendít a Rákóczi indulóra. Mivel a bőjt csak a húseledelekre vonatkozik s a további borivásra nem, ki-ki hazafelé indul meghitt társaságában. Ottthon a háziasszony savanyú káposztalével kínálja meg az éjszakai vendégeket, de hamarosan előkerülnek a boros üvegek is. A folytatólagos ivásnak csak a templomba hívó harangszó vet véget. Ekkor az egész úri társaság felkerekedik — és elmegy a templomba hamvazásra. Hamvazó szerdáról érdekes kis történetet mondok el. A kedélyes táblabíró Dunaszerdahelyen az ötvenes években hamvazószerdán bögötemelés után meghívta barátait utóivászatra. A társaság már előbb is emelkedett hangulatú volt, de jókedvét a táblabíró még fokozni akarta. Eszrevétlenül távozott a társaságból és két lánynak azt a parancsot adta, hogy a faaprító tönköt, amit a Csallóközben csöknek neveznek, egy jóval távolabb eső helyre vonszolják el, de segítség nélkül. Lányai engedelmeskedtek s hozzá fogtak a nehéz munkához. Közben a táblabíró kihívta a társaságot az udvarra és azt mondta róluk vendégeinek *„nézzétek a lányaimat, nem mehettek férjhez a farsangon és bánatukban hogy húzzák a csököket”*. Innen ered a közmondás, amelyet akkor alkalmaznak, amikor tisztesorú hajadon életkora után érdeklődnek. Ilyenkor azt szokás mondani: *„az is már sokszor meghúzta a csököket”*.

Májfa. A májusi búcsú alkalmával, de egyébként is búcsúkor, májfát állítanak fel, de kerékvámmal. Ez azt jelenti, hogyha más falu legényei rándulnak át búcsúra, vagy a májfa telején lévő kereket tartoznak leszedni, vagy megfelelő mennyiségű bort kell fizetniük a búcsútartó legénységnek, ha táncolni akarnak.

Csallóköz mondái nem a fonókban szállnak szájról-szájra, minl a löbbi magyar vidéken, hanem kukoricafosztás (tengerihántás) alkalmával, amikor a vászoncselédek annyira félnek, hogy a lábaikat is maguk alá húzzák. Téli hónapokban a „présházakban” kendermag és tökmag sajtolása közben mesélnek.

Csallóköz népszokásait és mondáit úgy szólván csak néhány év óta gyűjtik. A népmondák és a népszokások azonban már nagyon is feledésbe merülnek, sok teljesen elvész, csak egyenéhány marad meg hírmondónak, mintegy búcsúztatóul olyan korból, amelyet a jövő nemzedéke már csak hírből is alig ismer majd.

„Minden nemzetnek megvan a maga hivatása az az emberiség életében; ha nem lenne, nem tagolta volna nemzetekre a Gondviselés az emberiséget”.

SZIKLAY FERENC.

(4)

— Ifjúsági regény —

Laci lelkét megfogták ezek az egyszerű, bölcs szavak. Ilyen beszédet ő még nem hallott. Olvasott könyveket, hallott magyarázatokat, de az életnek ilyen egyszerű, törülmetszett bölcselete még nem érintette. Ugy érezte, nem illik erre válaszolnia, mert ha tudományban, latin nyelvben és geológia-fizikában talán többet is tud, mint Nagy Péter bácsi, ámde Péter bácsi józan, tapasztalatokon alapuló bölcsességét az ő tudománya meg nem döntheti.

Különös, új világ nyílt meg előtte ezen a csillagos, juniusi estén. Rajött, megdöbben, hogy ezek a paraszti emberek is gondolkoznak. A maguk módján, a maguk egyszerű tudományával, de gondolkoznak s a világ jelenségeiről, amely jelenségek nekik is feltűnnek, megvan a maguk véleménye. Nem könyvből tanulják ezt a véleményt, nem padokban tanítják nekik, hanem ők alkotják, ők alakítják, formálják s ezért aztán a két külön világ, urak és parasztlak világa...

Nem is akart hozzászólni a Nagy Péter mondasához. Most érezte csak, hogy az ő elkényeztetett, kis úrifüü nyegleségével milyen kicsiny Nagy Péter okossága mellett...

Mélyen és sokáig hallgattak. Csodálatos, Pista sem emlegette a holdrakétát, pedig ő az utóbbi időkben hasonlított a holdkórosok valamilyen fajtájához. Ha ugyanis meglátta a csillagos eget, különösen pedig ha hulló meteor is ciká-

zott végig az égen, őt ez rögtön hatalmas kitörésekre ragadta és valami ellenállhatatlan kényszer hatása alatt rögtön, késedelem nélkül a holdba akarta magát robbantatni. Most azonban nem. Hasalt a pokrócon és egy fűszálat rágesált. Hosszú idő óta először szemlélte úgy a csillagos eget, hogy nem gondolt azonnal puskaporra, rakétára és Szent Dávidra, akinek hegedűszavát föltétlenül le akarta kottázni, azonnal a holdbaérkezés után...

A faluban csönd lett. Nagy Péter nem beszélt többet, hallgatagon üldögélt, most megint minden gondját a pipa kötötte le s ki tudja, hányadszor fogadta meg, hogy a városban első dolga lesz egyet venni, mert különben a lóva fején veri szét az agyagpipáját.

Feri törte meg a csendet.

— Nem vagytok álmosak?

V.

— ... Zümm — zümm — ébredjétek hétalvók, zümm zümm, késő reggel van már, — döngték körül a méhesek a deszkabódét.

Laci lerugta magáról a takarót és felült. Ilyen pompásan régen nem aludt. Feje szinte kötyagos volt az álmótól, nyújtózott akkorát, hogy ropogott valahány csontja. Körülnézett.

A nap vékony csikban szökött be a méhesbe, Pázmány Péter Kalauza és a Méhészeti Szakkönyv békésen heverték a földön, Pista két karját kitarva aludt még.

Laci felkelt. Ferinek hült helye már, ő koránkelő, ki tudja, hol van azóta. A méhek megkezdtek a napi munkát, felhőtlen kék ég ragyogott, a patak csobogása idehallatszott, nem messze egy malom zúgott méla kattogással, klappklapp . . .

Laci kiállott a méhes ajtajába.

Üde, harmatos volt még a fű. Két koránkelő káposztalepke esatangolt a szilvafák körül, a gyalogút porában galaesingyűrő bogár küzködött. A réten fürjek pittypalattytoltak, hol itt, hol ott árulva el magukat, lecskék suhantak a fák fölött és egy háztetőn szapora szóval golya kelepelt. A kertben napraforgók ingatták sárga fejüket és lent, a kerítésnél Bundás, a kutya nyomozott valami közsz macskát.

— Bundás!

Bundás barátságosan ballagott közelebb. Bizalmasan csóválta a farkát, aztán megállt Laci előtt s udvariasan, csupán az elv kedvéért s hogy be ne rozsdásodjon a hangja, vakkantott kettőt.

— Bundás!

Bundás leült. Laci mellételepedett s arcát ráfekette a kutyára. Bundás hagyta. Olykor nagyot csuppanva kapott valami szemtelen légy után, aztán morogva dugta orrát két lába közé.

A faluban harang szava. Ló nyerített valahol s egy kovácsműhelyben élénk csendesül ütöttek az üllöt két pörölyvel is. Csinn esenn, csinn-esenn . . .

Pista feje megjelent az ajtóban.

— Jó reggelt! Fent vagy?

Laci magához ölelte a kutyát.

— Olyan szép ez itten. Minden olyan nyugalmas. Itt nem csenget a szemeteskoscsi, a tejeslegény nem vágja a küszöbhez a tejeskannát, a szobalány se visít, mikor porolni kezd s nem kezdődik korán reggel a hajszja.

— Vasárnap van, — kiáltott Pista, — apáék azt hiszik, hogy ki tudja, merre járunk már.

— Aztán milyen közel vagyunk még ott-

honhoz . . .

— Mégis milyen messzire jutottunk, nem gondolod?

Laci elgondolkozott.

— Apa azt szokta mondani, hogy az ember sose tudja, mikor, mitől lesz okosabb. Engem tegnap este az a mese, meg az a Nagy Péter igazán meghatott.

— Istenbizony, — ült le a kutya mellé Pista is, — rá se gondoltam a Holdrakétára!

— Vasárnap reggel van. „Vasárnap a falun“, — mint az olvasókönyvekben olvastuk.

A kert végéből hangos kiáltás hangzott mostan:

— Halló, fiúk? Fönt vagytok már?

Bundás felszökött és nagy örömmel rohant Feri felé.

Laci tótágast állott a fűvön. Pista bukfencet próbált vetni: mint a fiatal kecskék, hancúroztak a fák alatt. Lerohantak a patakhöz és szörnyű mosakodást rendeztek. De Csikós néni már megjelent a pöharakkal, tejjel, vajjal, friss lánegossal s hatalmas reggeli lakomát rendeztek a fűvön egykettőre.

Laci nem birt a kedvével. Mindenáron megakarta mászni a nagy almafát, Pista meg valami létrát talált s azon akarta elvégezni a reggeli tornát.

— Saslengés! — vezényelte ennenmagának s azzal úgy terült el a fűvön, hogy meg se mozdult néhány másodpercig.

— Törött szárnyú, varjú, nem sas! — állott föléje Laci egy római gladiátor pózában s vállára próbálta venni a saslengés áldozatát.

— Igen kővér vagy, fiam, — nyögte, otthagya a sebesültet az almafa alatt, aki végre is saját erejéből tápázkodott föl s föltűnő egészséges étvágygal látott neki a maradék lánegosnak.

Csikós Feri sokáig ténfergett szó nélkül köztük, látszott, hogy valamit szeretne szólni. Végre is, nekitámaszkodott a szilvafának és belekezdett:

— Azt hiszem, nem érzitek tulságosan rosszszul magatokat.

Pista teleszájjal felelt:

— Ellenkezőleg! Látod, kérlek, milyen ottosan zuhantam le a létra tetejéről!

Feri tovább kérdezősködött:

— Nagyon sürgős az utatok?

Laci rákiáltott:

— Nyögd ki már, mit akarsz?

Feri gyorsan kimondta:

— Szeretném, ha itt maradnátok ma is. Vasárnap van, nem mehetek úgysem sehová. Délután itt mulatság is lesz, kint a kiserdőben.

Laci ránézett Pistára. Pista vissza Lacira.

— Kérlek, — mondta most Laci, — mi szívesen maradunk, de nem tudom, nem vagyunk-e nektek alkalmatlanok?

Feri gyorsan felelt:

— Dehogy! Hiszen édesanyám mondta, hogy

tartsalak itt benneteket!

Aztán hozzátette még:

— Ha igazán jól érzitek magatokat...

Laci elhatározóan intett, mint egy hadvezér:

— Maradunk! Örömmel maradunk!

Ugy látszik, ezt Búndás is megérezte, mert élénk csaholással rohant elő valahonnan s két lábával ráállott Laci vállára. Akkorra volt éppen a kutya, mint az ember. A hirtelen támadástól ember, kutya felborult s egy pillanatig ott henger-göztek a fűben. Nagyszerű multság volt. Jóideig játszottak, mikor Ferinek eszébe jutott, hogy templomba kell mennie.

Mindegyik kezébe kapott valami bögrét, kést, és ballagtak be, a ház felé.

Csikós Feri édesapja fényes csizmában, nagy szivarral a szájában állott az ámbituson.

— Hogy szolgált az éjszakai nyugodalom? — kiáltotta vigan.

— Olyan jól, Csikós bácsi, hogy ma éjjel még egyszer kipróbáljuk;

Csikós bácsi kivette a szivart a szájából és szélesen mosolygott:

— Ezt már szeretem! Igen örülök ám, hogy jólérezik magukat. Csak maradjanak, amíg kedvük tartja.

Feri a nagy igyekezettől ide-oda szaladgált. Magára kapta ő is az ünneplőjét, azzal négyesben megindultak a falu felé!

Vasárnap délelőtt.

Városban ezt nem venni észre.

Falun a Jóisten vasárnapi ruhát ad a fákra, virágokra, a madarak vasárnapi dalt énekelnek, mindenki vasárnapi arcát veszi fel, pihen az ember, az állat, a kutyák lustábban ugatnak, a templom harangja ünnepélyesen cseng bong, mindenki tiszta, rendes: a heti munka után megpihen.

— Jóreggelt, jóreggelt, — köszöntek innen is, onnan is.

A gazdák a kapujok előtt állottak, vagy pedig csoportokba verődtek és diskuráltak.

— Miről beszélgethetnek vajjon? — kérdezte Laci, mert már minden érdekelte.

— Adóról, termésről, esőről. Ami őket érdekli. Olvas ám mindegyik ujságot és megbeszéli még a magas politikát is. Megtárgyalják még a lakodalmakat, gyümölcsárakat, katonafiúkat, szó kerül itt mindenről bizony, — mondta büszkén Feri.

Nagy Péter bácsi az egyik kapuból szélesen integetett nekik.

— Jó reggelt, agyonisten! — hadonászott a pipával, — veszünk ám új csutorát a városban!

— Sose fog venni, — sugta Feri Lacinak.

— Miért nem?

— Mert akkor nem lesz mire panaszkodnia. Két éve szídjá a pipacsutorát, de eddig még nem vitte rá a lélek, hogy eldobja, úgy hozzászokott. Csak évődik vele, mint vénember a feleségével. Ilyen ez a Nagy Péter.

Nagy Péter bácsi éppen hatalmas társaságot tartott szóval. Úgy magyarázott, mint egy tanár a

katedránál.

— Miért nem választják meg bírónak? — kérdezte Pista.

— Volt már kétszer is, de összeveszett mindenkiel. Tulságosan nagy az esze neki hozzá.

Nagy Péter bácsi nem kisebb dologról tartott előadást, mint a rádióról. Nagyon egyéni nézetei voltak, a tudomány összekeveredett benne a fantáziával, de meglepédedten hallgatták.

A nép a templom felé indult. Feketeruhás férfiak, tarkaruhás lányok, kendős asszonyok haladtak, kezükben az énekeskönyvvel. A lányok megállottak a templom előtt, hangos szóval voltak. A legények a nagy vadgesztenyefa alatt cigarettáztak. Ők kint maradtak egyelőre. Az öregek azonban bementek a hűvös templomba mindjárt.

Laci észrevette ezt. Rögtön közölte is a megfigyelését. Feri nevetett:

— Látod, mennyi újdonságot találsz egy ilyen faluban is? Legény a lányhoz nem is szól templom előtt, templom után. Külön ülnek is. Majd délután, tánc közben úgyis kibeszélgetik magukat.

— Itt nincsen úgy, hogy a fiú a templomba kíséri az ideálját? — kérdezte Pista, aki igen szerelmesszívű volt, amint azt az önképzőkörbe beadott töméntelen versei is tanusították.

Feri akkorát nevetett, hogy mindenki feléjük fordult.

— Nem, nem, nyugodt lehetsz, rögtön megszólnák érte az öregasszonyok!

A toronyban harmadikat harangozott egy gyerek. Legények lányok behúzódtak az Istenházába.

Kis, falusi templom. Egyszerű, de nem disztelen. A mennyezetén színes, festett négyyszögű fatáblák mosolyogtak és a kórust faoszlopok tartották. Öreg, elkopott köveken kopogtak a csizmak. Egyik oldalon az asszonynép ült le, másikon a férfiak. A falu, meg az egyház előljárói rögtön az első sorban. Kirakták az énekeskönyvet és felia-pozták. Az énekek számai egy fatáblára voltak kikapaszva. Az öregebbek pápaszemet illesztettek szemükre és tudományosan nézegettek körül.

Hűvös, kedves templom volt. Virágok diszelegtek tartókban. Az Úrvacsora-asztalt csipkés nagy terítő takarta le, behímezve az adományozó neve:

— ISTEN DICSŐSÉGÉRE KOVÁCS JÚLIA 1920 —

— Olyan kedves ez, — sugta Laci Pistának, ahogy helyet foglaltak egy padban.

Most bejött a tiszteletes úr. A szószék körül elhelyezett lócákról felállottak tisztelettel a lányok, — virág a kezükben — s megvárták, míg a pap leül. Mindenki fellapozta az énekeskönyvet, a tiszteletes úr is, külön padjában ott a szószék mellett s ekkor egy éles, csengő gyerekhang, fent a kóruson hosszan, tagolva kiáltotta elé az ének első sorát.

A két fiú, Laci és Pista, felkapta a fejét. Hát itt nincs orgona?

Orgona nem volt. A kóruson, — két kórus is egymással szemben, — állottak gyerekek, legé-

nyek, de orgona sehol. A kikiáltó gyerek, jóízű dialektusával, előkiáltotta az éneket s erre ünne-
pélyesen, hömpölyögve énekelte utána a kikiáltott
sort a gyülekezet.

Két éneket énekeltek így el. Behúnyták a
szemüket, nem engedtek volna el egy verset sem,
vasárnap van, pihenő van, Isten napja van, az
egész délelőttöt arra szánták, hogy ami földi bűn-
nel mocskolták be a lelküket, azt most leénekeljék
magukról. Magasra szállt az áhitat hangja, hullám-
zott a templomban, a falakról visszaverődött s
messzire szállott a faluba, békével töltötte el a
sziveket,

— *Téged, Isten, dicsérünk . . .*

Aztán egy rövid éneket állva énekeltek végig
a gyülekezet s a tiszteletes úr fekete tógájában,
lassan ment fel a szószékre. Maga elé helyezte
az imádságos könyvet s a bibliát.

Laci gyönyörködve hallgatta az egyszerű sza-
vakat. Nem voltak a papi beszédben zengő szóké-
pek és idegen idézetek. Egyszerű, szívhez szóló
beszéd volt, a mindennapi életből vett példázatok-
kal, közvetlenül, jóságosan, ahogy ez a falu érdekli.

Mindenki hűen figyelt a papra. Feri csillogós
szeméből látszott, hogy már saját magát látja ott
fenn, a prédikálószékekben, majd egyszer, nem is
olyan sokára s majd őt fogja hallgatni az ő népe,
akit ő ismer s akinek nyelvén ő szólni tud.

Lacinak tetszett ez a beszéd. Figyelt, mert
érdekelte. A pap szájából közvetlenül, zamatosan
gördültek elő a mondatok, megemlítette a falu
e heti életét, egyszerű volt, kedves volt s ahogy
végül elmondta az imádságot, Pista is, Laci is,
valami nagy lelki jóságot érzett s különös lelkikö-
zösséget, szívben-egybeforrást az egész gyülekezet-
tel, az egész faluval.

Laci szive megdobbant. Igaz lehet ez? Alig
egy pár nap alatt testvérenek érzi valahányat,
gondol velük és nevek előtte már nem csak „a
paraszt”? Itt van közöttük, egy éneket énekel,
egy templom-levegőt szívott velük, itt ül előtte a
kurátor, a bíró, mellette Nagy Péter és egyik sem
nevet, vagy csodálkozik azon, hogy ő, Fekete
László, városi gimnazista, nagy úr csemetéje most
közöttük ül, velük együtt énekel s hallgatta a be-
szédet, mely hozzájuk szólt.

Egy fecske tévedt a templomba. Nyugtalanul
suhant ide-oda, kétszer is nekiment az ablaknak,
aztán megbékülve ült le egy kiugró párkány szé-
lére. Csipogott.

Most újból ének következett. Hosszan, zen-
gőn, áhitattal énekeltek, az előéneklő friss, üde
hangja messze hasította a levegőt, élő orgona,
egyszólamú. Prim.

Aztán oszladozni kezdett a gyülekezet. A
tiszteletes megállott az ajtóban és beszélgetett az
emberekkel. Mindegyiknek volt valami baja-gondja,
amit elmesélt. Lassan oszlottak szét, délre üresek
lettek az uccák.

— Nagyon szép volt! — fénylettek Laci

szemei, mikor asztalhoz ült és sokáig nézett még
maga elé.

Csikós néni hatalmas vasárnapi traktát esa-
pott, Pista tágulós szemmel mozgott a helyén.

— Hogy kipótoljuk magunkat a tegnapi va-
csoráért, — mondta szerényen Csikós néni és
egyre hordta a teli tálakat.

Pista hátradőlt a széken, mozdulni se tudott.

— No még ebből, no még csak egy csipetkét,
Istenem, éhen marad!

Pista könyörögve nézett fel rá.

— Kéremszépen, tessék elhinni, jóétvágyam
van, de ez már sok három kaszásnak is, amit
megettem, — mondta panaszosan.

Csikós néni aggodalmait azonban nem egy-
könnyen lehetett eloszlatni. Csak mikor aztán Pista
azzal fenyegetőzött, hogy az asztal közepére veti
a holdrakétát, állott el a kínálkozástól.

VI.

A bükkös erdőcskében diszörséget állottak a
tűzoltók. Piros sapkájuk izgett-mozgott a fák kö-
zött. Ők rendezték a mai majálist, amit bátran
juliálisnak lehetne nevezni, ebben a kedves kis
patakparti erdőcskében rendezték, az új feskendő
javára, de inkább mégis csak azért, hogy kiugrál-
ják magukat kedvükre.

A népség gyülekezett. A koresmáros szeké-
ren hordta ki a sört, meg a bort s egy négyyszögű
társaság szélén állította fel a padokat s az X-lábú
asztalokat. Néhány legény azonnómód leült és hangos
szóval rendelte meg az első féllitert.

Hat szál füstös cigány, ócska gérokban, ha-
talmos, lobogó nyakkendővel, viharvert kemény-
kalapokkal a fejükön, hangolta a szerszámokat,
amelyek nélkül multság ma igazán nem lehetne...
Magasabb emelvény volt készítve számukra, körül-
kerítve nyírfával, a cimbalmos már dél óta penge-
tett vagy két hurt, de úgy látszott, estig sem fognak
azok stimmelni. Igazán, ez a két hur legyen leg-
nagyobb akadály a mai multságoknak . . .

Jött a népség. Lányok színes csoportokban,
legények hangos szóval. De csak lányok és csak
legények: szülők, öregek, alig. S ha jöttek, hátra-
húzódtak, nem vegyültek bele a fiatalok multságá-
gába. Öregasszonyok pipiskedtek lábujjhegyea a
fák között, ők multságot lesni jöttek, nekik
semmi helyük nincs egy ilyen multságban már.
Néhány öregebb ember, falu előjárói, külön asz-
tal mellé ültek s asztalukra rakatták az italt.

A tűzoltóparancsnok, a tanító, izgatottan járt
föl és alá. Ő a multság főgazdája. Valahány tűz-
oltó: mind komolyan járt-kelt, fontosságának tu-
datában. Hátral, a fák között megjelent két csendőr
szürkeruhás alakja.

A fák ágain drótok kifeszítve. A drótokról
szalagok, lampionok függtek.

Laci és Pista egy öreg tölgy alá telepedtek
s úgy nézték a színes képet.

(Folytatjuk)

Modern földrajz

Irtta: Dr. BULLA BÉLA

Időszerűnek tartom a cimben foglalt probléma rövid magyarázatát, mert sem középiskolai, sem egyetemi ifjuságunk nincs tisztában, hogy földrajzi tudásmennyiségét, feltéve, ha van egy bizonyos földrajzi tudása, ismereteinek melyik részébe sorozza be, másrészt ennek a tudásmennyiségnek a felhasználhatóságáról csak téves fogalmak vannak. Nem is lehet ez másként. Amit ezelőtt néhány évvel a középiskolában „földrajz” címen tanítottak, nevek, statisztikai adatok, etnográfiai tények, topográfusok országleírások fűrészt, zürzavaros tömkelege volt. Ezek a földrajznak nevezett, tartalmatlan, még adatokat is helytelenül közlő leírások csak egyfajta gondolkodást szülhettek az ifjú lelkében: egyrészt nem látja a hasznát az adattömegnek, mert az nem valami örökélményű, befejezett, hiszen a jellemzett földdarab élő szervezet, másrészt, mert ismeretanyagát egy bizonyos tudományos cél szerint módszeresen csoportosítani nem tudta, meggyűlölte a geográfiát, mint valami rossz kompilációt, amely egy csomó történelemből, geológiából, növénytanból, etnográfiából, szociológiából van összeférelve.

Tagadhatatlan, hogy ennek a szomorú ténynek belső okai voltak. A legfontosabb az a nagy harc, amelyet a XIX—XX. század fordulóján vívott meg a geográfia önállóságáért, saját módszéréért. A múlt században mindenki akart érteni a geográfiához. Historikusok, geológusok, nagy területeket bejárt utazók geográfusoknak képzeltek magukat. Láttak jelenségeket, amelyeket egy tudomány módszerével sem tudtak megmagyarázni, de mert mindenáron „örökérvényű” törvényszerűségeket akartak mondani, belekerült a földrajzba minden tudomány módszere, sokféle helytelen szempont és faragták, darabolták a geográfiát, pedig még a földrajznak, mint tudománynak a mibenlétével sem voltak tisztában. Elsietett munka volt ez. Rendszerezni, egységbefoglalni ott, ahol még a részletkutatások is hiányoztak, lehetetlen volt. Mégis merészség volna mondani. Sok részletismeretet szolgáltatottak, sok új, előttük még megfejthetetlen jelenséget írtak le. Ezek a részletkutatások rakták össze a geográfia anyagát.

Most már jöhetett a szintézis, az egységes képbe, törvényekbe foglalás: hiszen az igazán nagy geográfusok előtt, többé-kevésbé tisztán állott a nagy cél, amely felé ennek a fiatal tudománynak törekednie kell. Világos lett, hogy a jelenségeket nem szabad egymástól elszigetelten tárgyalni, lehetetlen csak száraz állameírásokat, vértelen tájalaktani vázlatokat egymás mellé rakni. Miután az elemző (anatólikus) kutatások anyaga áttekinthetővé vált, nyilvánvaló lett, hogy a geografiának nem lehet más célja, mint a földfelszínről, erről az

örökké változó, élő hatalmas organizmusról lehetőleg egységes, helyes képet adni.

Kérdés, milyen módszerrel valósul meg ez a hatalmas szintézis? Ez a módszer az okozati összefüggések, korrelációk helyes felismerésén alapul. Látok egy jelenséget; meg kell keresnem az okot, miért olyan, amilyennek észlelem, mik azok a kapcsolatok, amelyek más jelenségekkel, esetleg jelenségesoportokkal összefűzik; melyek azok a hatások, amelyeket az észlelt új jelenség a már ismert és megmagyarázott kifejt, vagy kifejtett? Pl. ismeretekes előttem egy terület felszíni viszonyai, röviden a domborzata. Hegyeket, síkokat látok. Ezeket a formákat hatalmas belső erők hozták létre, gyűrték fel a hegyeket, roppantották be a medencéket. Vizrajzi különbségeket is látok, a hegyes területeken egész más éghajlatot ír elő a domborzat, mint sík területen. Más a vízhálózat, más az egész hidrográfia. Ezek a különböző hidrográfiai viszonyok különbözőképpen hatnak vissza a domborzatra és éghajlatra. Hegyes vidékeken merész formákat, mély völgyeket, vizeséseket hoznak létre, koptatják, vájják a hegyeket; a síkon kényelmesen kanyarog a folyó a szélesre mosott völgy fenekén, máshol lustán szerteágazik, itt-ott mocsarakba vész.

A megjelenő növénytakaró összetétele nem tetszőleges. A domborzati, klimatológiai és hidrográfiai viszonyok által szigorúan előírt. De nem csak függvénye az előbbi faktoroknak, geográfiai tényezőknek, hanem vele egyrangú tényezővé válik reakciójával, alakítja a felszíni viszonyokat, változtatja a klímát, a hidrografiát és az említett tényezőkkel együttesen szabja meg a területre települő ember minden ténykedését, munkáját, egyszóval egész életét.

Akciók és reakciók, relációk és korrelációk váltakozása a földrajzi tényezőkön belül egy területen nem más, mint folytonos változás, fejlődés, élet! A földfelszínen tehát élő organizmus. Életét adja a földrajzi tényezők (domborzat, éghajlat, vizrajz, növénytakaró, állatok, ember) kölcsönhatása, más és másforma *szimbiózisa! Ennek a folytonos változásnak, fejlődésnek, életnek a megvilágítása, áttekinthető képbe tömörítése, a tényezők szimbiózisa mibenlétének, minőségének a magyarázata lehet csak a földrajz igazi célja.*

A földrajzi tényezők szimbiózisa alkotja a földrajzi tájakat. Aszerint, amint más és más a tájban a domináló tényező, más és más a táj arculata. Egy magashegyi táj (domináló tényező: a föld belső, hegyképző erői, a folyó víz, esetleg jég vájó munkája, eróziója) képe tökéletesen más, mint a sivatagi tájé. (Domináló tényező: a szél munkája, deflációja) A városi táj (főtényező az ember) és az alig lakott tropikus őserdők (domi-

náns faktor: a buja növénytakaró) különbségét a laikus szem is észreveszi. A tájak egyformaságának, különbözőségének, az egyezés, vagy eltérés okainak és nagyságának a megállapítása földrajz feladata. Ezeknek a rejtett kapcsolatoknak a kibogozása, a tájélet leírása a modern földrajz.

A szempont lehet különböző (tájalaktani, geobotanikai, gazdasági, politikai, vagy kulturális). A cél mindig egy: *a földfelszín életének a kutatása.*

Ezért mondjuk a geográfiát a földfelszín élettudományának.

Ez a meghatározás is mutatja, hogy a földrajz nemcsak l' art pour l' art tudomány. Ismerete művelt ember számára alig nélkülözhető életszükséglet, tudása sok igaz öröm forrása, mindezek felett adományozója és kifejlesztője szélesebb látó körnek, fejlettebb világszemléletnek, amelyre minden magyar ifjunak feltétlen szüksége van!

Hogy lesz valakiből költő?

— Mécs László tanácsai egy magyar diák számára —

Egy marosvásárhelyi magyar kisdíák Mécs Lászlóhoz levelet írt azzal a kéréssel, hogy árulja el neki, hogy lehet valaki költővé. Mécs László, a kiváló magyar költő, a kisdíák soraira a következő érdekes levelet küldte válaszképpen: „Kedves Pajtás. Nagyon megörültem levelednek, annál is inkább, mert ez volt az első level, amit Erdélyből kaptam hazaérkezésem óta, nem is említve azt, hogy nagyon megszerettelek, meg azért is, hogy írod, hogy az árvák javára gyermekszindarabot fogtok játszani. Hát csak dobogjon is a szívecskéd mindig az árvák és szegények iránt, mert ha az ilyen szívecske nő majd férfiszívvé, talán szebb lesz valamikor ez a csúnya világ. Most felelek arra, amit tudni akarsz, hogy hogyan lehet az ember költővé? Hát a legelső feltétel az, hogy az ember ménkü nagy haját növeszten, ugy, hogy a szeme ne lássék ki a lobogó fürtök alól. Aztán jön a művészi nyakkendő. Aztán vesz az ember egy rothadt almát és azt szagolgatja egész nap. Aztán kalap nélkül jár, hogy lássák a nagy haját. Ha hideg van és kalapot muszáj hordani, akkor csak szörnyű nagy karimájú kalapot szabad hordani. Aztán a költő legyen sovány és halvány arcú. Aztán ugy menjen az utcán komor arccal, mintha vállán hordaná a napot, holdat és csillagokat és a zsebében rejtegetné a világ minden titkát, hogy ujjal mutogassanak rá az emberek: „Ime, ott megy. Ó, a költő“! Aztán a költőnek semmit sem szabad úgy tennie, mint a többi rendes polgárember. Ha mások naponként mosdanak, a költőnek csak egyszer szabad hetenkint; ha mások szídják a csúf, esős időt, a költő ilyenkor ujjong és bosszantja a többit: „Jaj, de szép idő van!“ Ha a többiek azt mondják, hogy a fal fehér, a költő mindig feketének látja, az eget zöldnek, a fákat kéknek, a holdat főtt narancsnak stb. Szóval semmit sem úgy tenni, vagy nézni, mint a hétköznapi embernek. Az emberekről azt kell tartani, hogy csak arra való, hogy csodálják és imádják őt, a költőt. Ha mindezekbe beletrenirozza magát az ember, akkor a versírás már semmi. Leülsz írni, de gondolkodni nem szabad, ugy az ujjad hegyéből kell öntened a verset, amely így feltétlenül bámulatra méltó lesz, csak versírás közben nem szabad gondolnod

az elefántra! Mert akkor vége! Versírás közben jól be kell tintázni az ujjakat és nem szabad lemosni, hogy mindenki ámuljon: Az isteni költő most verset írt. Elárultam neked legszentebb titkaimat, nagyon kérek, ne mondd el másnak, csak haláloed óráján! Már Vásárhelyt is láttam, hogy nem vagy olyan, mint a többiek! Szervusz Döcsei koma, szeretettel esőköllak sokszor. Mécs biesi“

A legkülönbélebb

konyhakerli, gazdasági és virágmag, virággumó, kertliszer-
szám, növényvédelmi anyag

Berghoffer János

magkereskedő cégnél szereshető be

Bratislava-Pozsony

Közlársaság-tér 13

T. 25 – 15 Póslafiók.

Sportcikkeket

és cserkészfelszerelési tárgyakat leg-
jobb minőségben és legolcsóbban

Weidenhoffer és Mártonfy

sportárúházában szereshető be.

Bratislava Dlhá 13. — Košice Hlavná 63.
Cserkészeknek és diákoknak 10% kedvezmény.

„MARATHON“

sportárúház

Bratislava, Schneeweiss u. 6.

Kérjen ár
ajánlatot!

Az összes sportcikkeket
versenyen kívüli olcsó áron.

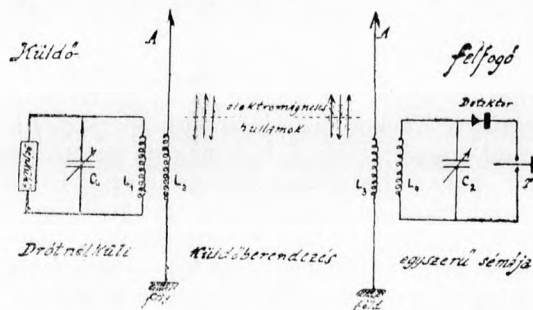
Fizikai beszélgetések

Közli: Messzi bácsi.

Milyen a legegyszerűbb dróttalan küldő és felfogó?

A küldő olyan berendezés, mely a szopora váltakozású, nagy frekvenciájú rezgéseket előállítja. Az előállítás: elektromos szikrával (szikra-induktorral), gépküldővel (mely lényegében azonos egy váltóáramú géppel) vagy három elektródos elektroncsővel, u. n. *csőküldővel* történik.

Minden modern küldő a nagyfrekvenciájú rezgések bizonyos állandó és határozott rezgésszámára van *hangolva*. A hangolást egy L_1 önindukciós tekercsrel és ehhez párhuzamosan kapcsolt C_1 forgatható sűrítővel eszközölhetjük. A tekercs és a forgatható sűrítő képezik a rezgőkört. Minél nagyobb a tekercs meneteinek a száma (vagyis a tekercs önindukciója) és minél nagyobb a forgatható sűrítő kapacitása (elektronbefogadóképessége) annál kisebb a rezgőkör rezgéseinek frekvenciája. Minden küldőhöz egy antenna tartozik, mely a rezgőkör nagy frekvenciájú rezgéseit az L_2 tekercs közvetítésével átveszi. Az L_2 tekercs egyik vége a levegőbe tör, másik vége a földbe nyúlik le. Az antenna azután a benne indukált rezgéseket elektromos hullámok alakjában a tér minden irányába *kisugározza*. (Lásd az ábrát)

Ha e kisugárzott elektromos hullámok valahol egy vezetőhuzalt, felfogóantennát érnek, ott ugyanilyen frekvenciájú rezgéseket gerjesztenek. E rezgés az antenna L^3 tekercse közvetítésével, a hozzá inductíván kapcsolt L_4 C_2 rezgőkörre is átterjednek. Az antennát számos, különböző hullámhosszúságú és rezgésszámú elektromágneses hullám éri. Ezek közül az L_4 C_2 rezgőkör azonban csak azokat veszi át, amelyeknek frekvenciája a rezgőkör saját frekvenciájával megegyezik; tehát csak a rezgőkörre hangoltakat. Mint ismeretes, a hangolás a C_2 forgatásával vagy az L_4 tekercs meneteinek változtatásával történik. A rezgőkör nagyfrekvenciáját telefonhallgatóban vagy hangszóróban hallhatóvá tenni lehetetlen, mert nincsen olyan membrán, mely másodpercenként 100.000 rezgést

tudna végezni és nincsen fül, mely ezeket a rezgéseket megérteni és megkülönböztetni, szóval felfogni tudná. Szükséges tehát, hogy ezeket a nagyfrekvenciájú rezgéseket valahogyan alacsonyfrekvenciájúakká *változtassuk*. Erre való a kristálydetektorok, az egyenáramalakítók, melyek a váltakozóáramokat egyenárammá alakítják. Tulajdonképpen a váltakozóáram egyik fázisát átengedik és a másikat lefojtják. — Az ilyen egyenirányított áram meg tudja szólaltatni a T telefonagylót és pedig morsejeles katto-gással, ha a táviróküldő jeleket ad, illetőleg zenét vagy beszédet, ha rádióküldő sugározza ki az elektromos hullámokat.

Detektor helyett rádiócsövet is használhatunk, természetesen alkalmas kapcsolással és ilyenkor a cső neve: *audioncső*.

Leggyakrabban azonban az antenna által felfogott nagyfrekvenciájú váltakozó áramok igen gyengék úgy, hogy egyenirányításuk után nem képesek már a teletonhallgató membránját hallhatólag megrezegtetni. Ilyenkor a gyenge rezgéseket három elektródos elektroncsővel *erősítjük*. Néha egyenirányítás előtt, néha az után történik az erősítés és ilyenkor nagyfrekvenciájú, illetőleg alacsonyfrekvenciájú erősítésről beszélünk.

Amint fejtegetéseinkből kitűnik, a rádiócső a nagyfrekvenciájú váltakozó áramok technikájában igen fontos szerepet játszik. Mint láttuk lehet:

- a) nagyfrekvenciájú hullámidéző, azaz küldő u. n. *generátor*,
- b) erősítő, a nagy- és alacsonyfrekvenciánál és
- b) egyenirányító, azaz *audion*.

Hasznos tudnivalók.

Írás papirosra, melyet pusztá kézzel letörölhetünk. A jódinktúrával kékre festett keményítő csirizzel írunk fehér papiros szeletre. Az írás, ha megszárad, jól olvasható. Az írást azonban zsebkendővel vagy pusztá kézzel is letörölhetjük, épen úgy, mint a krétairást a tábláról,

Karbid szita. A karbidlámpa tisztításakor mindig sok jó karbidarabkákat is kidobunk. Ezt elkerülhetjük a következő szerszámmal. Pléhdoboz fenekébe belülről szöggyel lyukakat verünk. (3—4 mm.-eseket). A lámpából kivett karbidot beleteszük. felső nyílását fedéllel vagy más módon zárjuk és rázással átszítaljuk. Ami a dobozban marad, azt még egyszer felhasználhatjuk.

Bieskarögzítő úgy csinálhatunk, ha a nád-rágunk színével egyező pántot varrunk vízszintesen s abba a szíjjon lógó kést félig belecsúztatjuk.

A MI LAPUNK KÖNYVESPOLCA

Az ismertetett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi, Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat-vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Új diákvilág Magyarországon

1927 január havában közölte A Mi Lapunk Győry Dezső önvallomását: a Kisebbségi Géniuszt. Ebben a csodálatos írásban egy akkor még láthatatlan gárda költője azt hirdette nekünk cseh-szlovákiai magyaroknak: — „Ti legyetek a legszélesebb emberi szolidaritás, a leggazdagabb lélek, legszebb humanitás, a leglehetőbb szabadság, legtöbb jog, legbátrabb beesület. S ahogy ti ilyen kisebbségi lélekre tesztek szert, ezt a lelket plántáljátok át az egész magyarságba!”

A kisebbségi géniusz látomása testet öltött az új nemzedékben, az újarcú magyarokban. És ime: az a küldetés sem maradt el, amelyet Győry Dezső a kisebbségi magyarságnak az összmagyarságban kiszabott. A magyar evangéliumi keresztyén diákszövetség folyóiratának XX-ik évfolyama a chehszlovákiai magyar új nemzedék eszméit tervszerűen bekapcsolja Magyarország ifjúsági mozgalmába. Ráczkevy Eötvös Sándor, Döbrössy Lajos, Kertész Dániel és Majoros Edit szerkeszti ezt a lapot, címe *Diákvilág*. Az első számról Vass László, a budapesti tavalyi vezetője már beszámolt A Mi Lapunk szeptemberi számában. Rohonyi Vilmos cikke a keresztyénség és a szocializmus kérdéséről, valamint egy keleteurópai szeminárium tervzetéről keltett akkor feltűnést. Ezt a cikket cseh nyelven Rádl Emánuel prágai cseh egyetemi tanár folyóirata, a *Křesťanská Revue* is ismertette a napokban. A kisebbségi magyar ifjúság problémái ebben az első Diákvilágban fonódtak össze a magyarországi és a csehországi új nemzedék hasonló problémáival.

A Diákvilág 1929 október-novemberre kiadott duplaszáma már Magyarország új diákvilágát harangozza be. Kertész Dániel, A Mi Lapunk munkatársa, új nagy küzdelmet hirdet vezércikkében. — „Korszakalkotó munka vár a magyar diákságra, tehát a magyarság egész tömegére kiható és elodázhatatlan megoldásokat kell hozni” — írja a vezércikk. És amikor a cikkíró azokat a törekvéseket sorolja fel, amelyek a magyar új nemzedék legtöbbet ígérő megnyilvánulásai, a sarlósokról ezt olvassuk: — „A szlovenszkói sarlós mozgalom a kisebbségi hivatás felismerésének nagy lelki élményével indult.

A népi gyökerű magyar kulturális és szociális kiterjedésű új magyar társadalom, tehát a parasztság és munkásság, a dolgozók széles tömegein felépülő új élet felismerésében és az ilyen irányú munkafolyamatok elindításában sokkal tovább jutott, mint az itteni diákság. Munkájuk nem maradt elzárt és most éppen az forr a mozgalmukban, hogy azt az egyetemes magyar diákság hatótényezőjévé és munkairányává tegyék. Keresik az érintkezést az egymástól elzárt diákesoportokkal és ezáltal sikerült mozgásba hozni az egész diákság érdeklődését és gondolkodását.” — Felemlíti a cikk az evangéliumi szellemű diákesoportosulásokat, az öregeserkészmozgalmat és a Bartha Miklós Társaság részéről kezdeményezett magyar ifjúsági parlamentet is, melyről a Vetés negyedik száma is írt.

A Diákvilág új küzdelmet, új ifjúsági frontot jelentő számában Olt Károly az új nemzedék nagy tervéről, a Keleteurópai Intézetéről ír. Súlyos, történelmi szavak ezek: — „A magyar életnek évszázados hamis történelmi beállítása az a közvetítő szerep Nyugat és Kelet között, amelyből a politikai kalandorok hada, idegen kultúrelemek ostobasága és a magyar revízió gondolata ma éldegél. A vérnek és fajnak olyan elpocsékolása lenne ez a hálátlan, öngyilkos további szerep, amely előtt legfeljebb Kelet szánalma fog megállani, vagy Nyugat könynyelmű kacagása fog végig seperni.

Az egyik oldalon a „dísznófejű nagyúr” benyomult Európába, a másik oldalon Kelet megmozdult néptömegei hatalmas evolúcióval törnek Nyugat felé és éles határvonalakra torlódik a történelmi fejlődés vonalán Kelet és Nyugat. A magyarságnak egyetlen ösztönös és természetes választása csak Kelet lehet.” —

A szlovenszkói magyar ifjúság életéről Vass László ír „Sarlós mozgalom” cím alatt. Felelevenedik itt Győry Dezső küldetése, a gombaszögi tábortüzek szelleme, a regősjárás, az egyetemi hallgatók tudományos törekvése, a szláv-magyar kultúrkapcsolat kérdése, a kisebbségi kérdés, az új nemzedék szocializmusa, a budapesti Ady Endre ünnepe, a Vetés és az A Mi Lapunk. Arady Zsolt

az öregcserkészlet reformjáról ír bátor vallomást: — „Nyíltan ki merem mondani, hogy a mai fiatal generáció nagy rétegei tanulatlanok s felkészületlenek s lelkiileg teljesen leszereltek. Borzalmas lelki defetizmus ez, amely az apáktól levetett ideológiát kérdés nélkül vette fel. Pedig: a cserkészetet megcsinálhatta egy kedves angol generális, de az életbenülő magyar ifjúsági mozgalmat, amelynek Baden Powell rendszere adott lökést, csak a magyar ifjúság csinálhatja meg!” — A Diákvilág leközli Balogh Edgár vezércikkét az első Vetésből, amely a magyar cserkészet megújítását hirdette. És a csehszlovákiai magyar új nemzedék szellemét tükröző írást már nyomon követi az első magyarországi regös csoport egyik tagjának vallomása: „Világvaros — világatlan falu” — „Csodákat lát a szemem” — írja Csanádi József regösdiák — „új szellemű, új célú ifjúság erős fegyverkezését, amint kitaró és nehéz küzdelemre készül, hogy letéphesse elmúlt évtizedek színes és csatragos hazugságait.” —

Feltűnő írás Asztalos Miklós dr. tanulmánya a kis nemzetek jövőjéről. Az író elnöke a Bartha Miklós Társaságnak és egy kisebbségi szemináriumot szervezett a budapesti egyetemi hallgatók haladó gárdája számára. Itt azt hangsúlyozta, hogy a magyarságra európai hivatás vár a kisebbségi fronton: ki kell termelnünk egy fiatal, szakértő generációt, amely minden előítéletől megszabadulva, tudományos felkészültségével megoldja e hatalmas feladatot. Azokkal szemben, akik még mindig az államformákban keresik a nemzeti élet lényegét, a tudós cikkíró leszögezi, hogy — „az európai politikai alakulatok ingatagsága mellett csak a fajok képviselik az állandóságot. Az a faj biztosítja a maga megmaradását, amely megőrzi a faji öntudatát. A faji öntudatot pedig ma, mikor a kultúra már társadalmi bontó és összefogó tényező, egyedül a faji kultúra tarthatja fenn.” — Asztalos Miklós dr. a Magyar Szemleiben, Szegfű Gyula történettudósunk lapjában ismertette a Sarló mozgalmát és a kis népek jövőjébe vágó kisebbségi kérdésről a legközelebb A Mi Lapunkban jelenik meg cikke.

László Gyula erdélyi diák a négy szlovenszkói Vetést ismerteti, cikkről cikkre menő gondossággal. Elismerő szavakkal így zárja cikkét: „A szlovenszkói sarlós mozgalom túlnőtt helyi jelentőségén és komoly, egyedüli utat mutat, egy európai horizontú, demokratikus felépítésű, örök emberi értékeket termő faji kulturájú egyetemes magyarság felé.” — Amikor A Mi Lapunk most Győry Dezső három év előtt ugyanezen a napon, ugyanezeket a hasábkon megjelent Kisebbségi Génuszára az új magyarországi diákelet ismertetését nyújtja feleletül, nemcsak a költőt köszönti álmai teljessédekör, de szerető testvéri üdvözlötet küld mindazoknak, akik Magyarországon is megtalálták a jövő biztos útját!

Cholnoky Jenő: A napsugár diadala. Bpest, 1929. Cholnoky Jenő neve a geográfiai irodalomban

fogalom. A magyar tudományos geográfia igazi kifejlesztője. Bámulatlan termékenységgel dolgozik a földrajz minden ágában szóval, tollal, az egyetemi katedrán és íróasztala mellett. Egész működése a földrajzi tudományos irodalom felvirágoztatása mellett odairányul, hogy a földrajzot a művelt nagyközönséggel is megismertesse és megkedveltesse. Mert a mi művelt középosztályunk geográfiai tudása elszomorítóan kevés és sekélyes. Benne élünk a tájban a föld felszínén, mégsem ismerjük lakóhelyünk legrimitivebb életnyilvánulásait sem, nem vagyunk tisztában, hogyan módosul, változik, alakul a körülöttünk lévő nagy természet arca, mik azok a hatalmas erők, amelyek feltorlaszolták hegyeinket, beroppantották medencéinket, kanyarogtatják folyóinkat, ide hatalmas öserdőket, amoda füves pusztákat, roppant sivatagokat varázsoltak. A földrajztudomány elemeivel megismertette lépésről-lépésre vezet be Cholnoky professzor az olvasót a föld titkainak ismeretébe, gyönyörű ismeretlenségeinek rejtemeibe, mindvégig élvezetes módon, mert Cholnoky stílusa végtelenül finom, művészi. Megismerkedik az olvasó a föld belső erőinek munkájával, azok következményeivel; a föld belső erejének hatásaival szembenálló, velük harcoló folyóvizek, tenger, jég, szél, pusztító és építő ténykedésével.

A pazar képek, illusztrációk nemcsak gyönyörködtetnek, de tanítanak is.

A könyv csak első kötete egy nagyobb műnek, amelyben Cholnoky professzor az egész földrajztudomány mibenlétét népszerű formában megismertetni akarja. A „Napsugár diadalát” olvasni nemcsak ajánlatos, de szinte kötelességszerű azoknak, akik érdeklődnek egy-egy tudomány problémái és probléma megoldásai iránt és látóörüket szélesíteni, elmélyíteni akarják.

Dr. Bulla Béla.
(Eötvös Collegium.)

Audorra köztársasággal megint gyarapodott Európa bélyegkiadó országainak a száma. Az Audorrai köztársaság a Pyrénéusi hegységben terül el. Mintegy 12.000 lakosa van. Ugy látszik, a bélyeg kibocsátását jó üzletnek tartják, mert eddig spanyol és francia bélyegeket használtak.

Ausztria megúnta éppen szépnek nem mondható bélyegeit s új sorozatot bocsát ki, melyek Ausztria szebb vidékeinek a képét ábrázolják. A 30 groschenes bélyeg Seerwiesent ábrázolja. A rendezendő Európa-úszóhajnokságra is készülnek művészi új sorozatot kiadni.

Csehszlovákia 10 éves fennállásának emlékére szintén igen szép bélyegeket adott ki. Az 50 filléres zöld színben Szent Györgyöt ábrázolja fehér lovon ülve, kezében lándzsát tartva. Az 1 koronás karminpiros. A 2 koronás kék és a brünni kétágu templomot ábrázolja. Az 5 koronás lila színű és Prága egyik régi stilben épült utcáját mutatja be.

REGŐS-NEMESSZEGHY

Januári reggel

Még alszik a határ. Csend mindenütt. A lila félhomály lassan kigyózik tova a gyümölcsös fái között s össze-vissza folyva lassan emelkedik felfelé.

Az ezüstösen kék téli égboltozaton csillagok tündökölnék, de fényük egyre halványodik. Pirkad. A nap sugarai nyomán ezernyi, piros, zöld, sárga, szivárványszínű fénytűz gyullad ki. Mesés. Álomnak vélném, ha meg nem dörzsölném a szememet.

Mindenütt nagy a csend. A házak mélységes hallgatásban lapúlnak még. Fényes ablakszemükkal komoran néznek a távoli rónára.

Néha-néha felhorkan egy egy rekedt házörző eb. Zúgva felel rá a völgy. Aztán újra csend van. Mélységes csönd.

Az után egy piroskendős asszonyka halad. Kezében tejskanna és szatyor. Élelmet siet beszerezni övéinek. Lába alatt szikrázva sercen fel a hó s a szellő vad vágatással viszi tovább az apró pihéket.

A megsárgult tölgyfalombok ráborulnak az elnémult tanyára. Ep most hajtanak ki. A szán csilingelve suhan tova.

Fehérség mindenütt. A távoli szálerdő fái kékes zuzmarával megterhelten csillognak a meszesedésbe . . .

Boldog gyermekkor! Épen így volt ez akkor is. Akkor még kacagva néztem az életet s még ismeretlen volt előttem a rút fekete holló: a bánat.

Merengésemből varjú károgása zavar fel. Föl-eszmélek s lassan-lassan indulok tova.

(Pozsony)

Csetei Endre

Téli hangulatkép. A reális valóhoz fűződ egyéni érzéseidet s így akarsz teljes képet nyújtani. A kép nem teljes. Még sok jellemző vonást kellett volna észrevenned.

Marci cigány megjavúl

Kora hajnalban a munkások műhelybe, bányába sietnek. Két jókedvű bányász hangoskodva botorkál a felsötétben. Egyszer az egyik belebotlik egy alvó emberbe. A fűben heverőben felismerik Marci cigányt, aki tőkrészeg.

— Mit lehetne ezzel az emberrel csinálni? — szól az egyik bányász és leteszi a földre a kosarát.

— Ébresszük fel és küldjük haza, — mondja a másik bányász, — azt is megmondjuk neki, ne

igyek többé, mert részegeskedése miatt sokat szenved a családja.

A cigány azonban nem hallgatott a szép szóra. Tovább horkolt.

— Ijesszünk rá, — mondja a másik bányász, — talán megjavul. Vigyük le a bányába; a többit bizd rám.

Igy is cselekedtek. A Marci cigány csak a déli ebédjelzésre ébredt fel. Korgott a gyomra az éhségtől.

— Ehe, hun vagyok? — kérdi magától a more.

— A pokolban! — szólt oda neki egy bányász.

— A po . . . — Többet nem tudott a cigány szólani a rémülettől. A bányászok sötét ruhában égő fáklyákkal körülállták s közben mondogták: „Mégis jó, hogy Lucifer feltalálta a pálinkát!”

A megijedt cigány füt fát ígért, nem iszik többet, csak engedjek még egyszer haza.

Erre az egyik ördög (bányász) ezt mondta:

— Jól van, cigány. Még egyszer haza eresztünk, ha nem iszol többet s ha a szemedre kötött kendőt addig le nem veszed, míg el nem mondasz kétszáz Miatyánkot.

A bányászok bekötötték a Marci cigány szemét s kitétek arra a helyre, ahol reggel alva találták.

A Marci cigányt ezentúl részegen többé nem lehetett látni.

(Érsekújvár)

Máté Gyula

IV. b oszt tan

Ezt a cigánydomát elég ügyesen mondod el, Gyuri kám, Csak gyakorold magad, hogy röviden, velősen, magyárosan mondjad el a történetkét.

Vágyak

Vágyak, vágyak, merész vágyak,
Mért bántjátok a lelkemet?!
Nyugalmamat elveszítitek,
Búsítjátok a szívemet.

Üres hólyag vagytok csupán.
Diszes köntös alatt semmi.
Kárhózat jön nyomotokban . . .
Mért akartok tönkre tenni?!

(Rimaszombat)

Knehta Ferenc

VI. o. rgimu. tan.

Röpke hangulatnak szép formás kifejezése.

Őszi napsütésben

Csodálatosan derült az ég.
Mintha egészen tavasz volna.
Mintha én nem is vonaglanék
A szürke porban eltíporva.

Próbálgatom a szent elmulást
Játszva, tréfásan elfeledni;
Kicsit dalolni és örülni,
Mintha gyászom nem volna semmi.

Mohón, vágyva és önfeledten
Kitárom nagy bánatos lelkem,
Hogy ittasan és utóljára
Meggűrődjék a fényözönben.

Sugaras, őszi melódiák
Indúlnak valahonnan szerte
S fiatalos, hajrázó kedvvel
Reményt dalolnak a szívembe

(Komárom)

Gábris József
VIII. o. fgimn. tan.

Jól van Jóska! Az elmulásból mindig a pozitív értéket
kell érvényre juttatni!

Élet Óceánján

Az élet viharzó óceánján
Életünk mint könnyű csónak leng.
A tenger tombol, zátony fenyeget,
Örvény torka nyílik, sajkánk reng . . .

Vitorlánk a remény,
A kormányunk a hit,
Evezőnk akarat . . .
E három majd csak partra segít!

És ha már-már kétségbe esünk,
Midőn a szél tombol, örvényt túr,
Ajkunkra tolvul biztató szó:
„Ne félj! Remélj! Parton vár az Úr!”

(Cegléd)

Dobossy Károly
gimn. tan.

Ok nélkül a megszabott versmértéket ne változtasd
meg. Egyébként az alapgondolatot fogyatékoság nélkül fe-
jezed ki. Csak előre!

Árva ember

Elmúlt a nyár. Ismét a tél az úr.
Az ég elveszti a színét, nem azúr.
Szürke felhők takarják az eget.
A föld fagyott, kiellen a liget.
Am azért nem szűnik meg az élet,
Mert tavasszal minden újraéled.
Nap mosolyára eltűnik a fagy
S te, Természet, ismét a régi vagy!

Lement a Nap. Helyébe csillagok
Tűnnek fel. Fényük gyöngébben ragyog.
Mintha a tüzes Nap korongjának

Csak kiizzadt csöppjei volnának.
A Nap hevétől másutt lesz meleg,
Másutt csodaliák fényét emberek.
De reggel újra már nálunk terem.
Aldást osztva, hol jár, minden helyen.

A Naptól, mert oly tündöklően lángolt,
Még szégyenítve elfutott a Hold.
De másnap, mint osztályt bukott diák,
Elülből kezdi a komédiát:
Félénk fényvel ismét fenn az égen
Látni, hogy majd — épen úgy mint régen,
Ha megpillantja a kelő Napot, —
Elillanjon s az meg ne lelje ott . . .

A Nap, a Hold, a föld, a víz, a lég
Im ugrakél, ha el is aluvék.
Mnidenek közt egyedül az ember,
Ha egyszer meghal, többé föl nem kel.
Hogy élt e? Azt se tudja senkise . . .
Alig egynek marad fenn a hire.
És rendszerint csak halotti ének
Jut a Világ árva emberének.

(Rimaszombat)

Weinberger László
VII. o. rg. tan.

A szemlélet elégikus hangulatot vált ki belőled; de a
záró gondolat hamis. Újjáéled az ember is, de nem szabad
a naphoz, csillagokhoz hasonlítani. Rimeid kissé keresettek.
A nyelv pedig nem elég választékos.

Testvéreimhez

Eszmék, harcok forgatagában
Keményedett meg szívem, karom.
Eszmék harcában születtek meg
Diadal ígém: Akarom!

A szívem rejtett kincsek háza:
Annak nyílik, kit sorsa vert meg.
Meleget talál ott a hívő
S vigaszt talál ott az eretnek.

Csatákat vívtam, harcot nyertem
A vágyak vad, pergő tűzében.
Lassan simult a tónak fodra
Ézer kincset rejtve mélyében.

Csillogó, lázas gyémánt könnyet
Gyöngyözök lelkem, ha bút látok.
És mosolyomra minden arcon
Fakadnak fehér vadvirágok.

Virág vagyok, a lelkem gyémánt . .
Testvéreim, hát jertek sorba
S borúljunk tiszta, meleg, lelkes
Fehérszínű embercsokorba!

(Komárom)

Viplak Vince

Emberszereteted ékes szavakban nyer kifejezést. Érzé-
seid tisztán ömlenek, mint versed technikája. Jól van, Vince!

HIREK

Rádió a tanyavilágban.

A szegedi magyar egyetemi hallgatók haladó csoportja: a Bethlen Gábor Kör komolyan magáévá tette az elhagyatott magyar tanyavilág ügyét. Kírándulásokat, tanulmányi utakat szervez, amelyeken a fiatal magyar értelmiség szemtől-szembe megismerkedik a tanyai néppel. Sok arany rész el itt a sárban. A tanyavilág hallatlan faji erők temetője. Egyedül Szeged környékén több, mint 40 000 lélek lakik. 9.300 tanyaházban. És a szegedi tanyafelügyelőség szerint még legalább 57 iskolára volna szükség a trianoni békekötés óta épített 47 új iskola mellett, ha azt akarják, hogy a tanyavilág 6000 oktatásra kötelees gyermeke iskolázatlanságban részesüljön. Az elhanyagolt tanyai élet következményeképpen az egész Nagy Magyar Alföldön mintegy 200 000 analfabéta él a tanyákon, ami a statisztikai táblázatok szerint egyttal azt is jelenti, hogy félmillió holdat írni, olvasni nem tudó öseemberek művelnek meg Magyarországon. Természetesen betegségek pusztítják mindenfelé az elhagyatott népet. Egyedül Szeged vidékén 2000-nél több a trachomás, aki orvosi kezeléssel nélkülül él a tanyákon. Nagy a gyermekhalandóság és a kezdetleges mezőgazdálkodás ma, a szabadverseny és az amerikai búza korában hamarosan a legszomorúbb proletársorsba hajtja a magyarság színe-javát. Bizony, ilyen állapotok között történelmi esemény az a Széchenyi István szellemére valló törekvés, amely a Bethlen Gábor Kör diákjait áthatja. Olyan intelligenciát akarunk nevelni Szegeden, s az egész Alföldön, amely nem szökik el a nagyvárosi kalmárvilágba földanyánk hívó szava, a falusi nép fölkiéértő szociális válsága elől.

Nemcsak, hogy tanulmányozzák a tanyavilágot, de az idősebb társadalmat is rá akarják bírni arra, hogy szakítson eddigi felelőtlenségével. Legutóbb a többi szegedi diák-szervezettel karöltve a Bethlen Gábor Kör küldöttséget mentett a magyar közoktatásügyi miniszterhez és arra kérte, hogy állíttasson föl Szegeden egy népnevelő rádió-leadóállomást. Ugyanekkor ki is dolgozták a diákok a népnevelő programot is, ismervén azt a csöppel sem népnevelő úri szórakoztatást és kispolgári állkultúrát, amit a budapesti leadó-állomás szór a levegőbe. A küldöttség előadója Buday György volt, ugyanaz, aki a csehszlovákiai magyar új nemzedék röpiratában, a Vetésben üdvözölte tavaly a mi törekvéseinket. Nagy öröm az ilyen találkozás a munkában! A szegedi Bethlen Gábor Kört mi még azóta ismerjük, amikor a Kerepesi temetőben a mi virágjainkkal együtt az ő virágjaik is ráborultak Ady Endre sírjára. Az 1928 ik évi Ady-ünnepély óta lassankint két év telt el, s a magyar új nemzedék akkori nagy érzelmi megrázkódtatása ime, milyen konkrét nemzeti célokhoz vezetett! Szegeden — a tanyakérdéssel és a népnevelő rádióval foglalkozik az ifjú nemzedék. Pozsonyban, Brünnben, Prágában — a népégeszségügy, a falusi építkezés, a szövetkezeti kérdés, a parasit modern haladása foglalkoztatja Ady Endre ifjú örököseit.

Ma még kérdés a fiatalok ajkán Magyarország második leadóállomásának felépítése Szegeden, De ha egyszer az új értelmiség eljut a tömegekhez, zúgó követeléssé, döntő tömegmegmozdulássá válik az elhagyatottak minden szüksége.

Gyűljanak ki a többtermelés és a tömegigazság ígéire a kis tanyai rádiókészülékek s tisztító tűz üt ki a magyar pusztán! A sárból és elhullásból, a tudatlanságból kiemelt magyar nép ellenállhatatlan cselekvőképességgel megindul majd az új világ, egy minden nyomort megszüntető társadalom megteremtésére. Az Alföldön látjuk már a magyar tömegek jövőjét, mert az ifjúság elindult a helyes úton. Ez a jövő: egészséges, kertvároskultúra, villanyfény, mezőgazdasági gépek s a munkáért kijáró minden jog, minden boldogság, minden élet. A Bethlen Gábor Kör építő forradalmúrait az országhatáron, a cigányzenés budapesti leadón és a nagy grófi földeken keresztül üdvözöljük a távolból! kb.

Magyar munkásakadémia Pozsonyban. Pozsonyban január első hetében megnyílt a magyar Munkásakadémia. Az előadásokat a Wallon-utcai német kereskedelmi iskola egyik előadótermében tartják. Az előadások célja, hogy egyszerű, világos módon ismertessék a magyar munkássággal a mai tudományok legkülönbözőbb kérdéseit. Közgazdasági, orvosi, természettudományi, jogi, filozófiai, irodalmi, történelmi előadások vannak a magyar Munkásakadémiában. Az előadók közül kiemeljük: Gelei Károly dr. pozsonyi ügyvéd, Barta Lajost az Új Szó szerkesztőjét, Parkas Gyula somorjai tanárt, Jarnó József író. A látogatók: nők és férfiak vegyest. Eddig körülbelül hatvan tagja van az Akadémiának. Az Akadémia tagja bárki lehet; a tanítás ingyenes. A látogatók közül: lakatos, nyomdai szedő, magánhivatalnok, kéményseprő, egyetemi hallgató, vasmunkás, rikkancsfiú, kisdíák van. A Munkásakadémia tavasszal színvonalas magyar munkásmafínét akar rendezni Pozsonyban. Ugyiszintén a látogatók kérelmére szlovák és esperantó nyelvtanfolyamokat fog bevezetni. A munkásakadémia adminisztratív vezetője: Jelen Mihály.

Szabó Dezső cseh fordításban. A prágai Družstevní Práce nevű cseh kiadóvállalat most adja ki cseh fordításban Szabó Dezső hatalmas regényét, a Segítség. A fordítást Göllner Erzsébet besztercebányai tanárnő végezte. Szabó Dezső igen érdekes bevezetőt írt a regény elé, melyben felhívja a cseh olvasóközönséget, hogy ismerjék meg a regényben a magyarságot, mely nem akarta a világháborút, hanem a nemzetek együttműködését és az emberi kultúra legmagasabb fokára való elérést tűzte ki feladatául a Dunamedence népei között. Szabó Dezső regényének cseh fordítása bizonyára nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a cseh nemzet öszintésége meglássa a magyarság örök arcát: a magyar munkás, a magyar paraszt és a magyar szellemi munkás jövőt építő erejét. A cseh-magyar kultúrközzeledésnek egy állomását jelenti a Segítség cseh fordítása.

A rimaszombati áll. reálgimn. magyar ifjúsága január 18-án a Tatra-szálló nagytermében táncal egybekötött zártkörű műkedvelői előadást rendezett Fábian Vilmos és Holéczy Miklós tanárok vezetésével. Szokolay Dóri V. és Braun Endre VIII. o. t. zongorán eljátszották Kéler: Magyar Vigjátéknyitányát. Bródy Lili VIII. o. t. szavalataval aratott sikert, Hokky László VIII. o. t. óriási tetszést aratott dalaival, melyeket zongorán Braun Endre VIII. o. t. kísért. Nóti Károly: „A nagybácsi“ c. egyfelvonásos vigjá-

tékában jól álltak meg helyüket Báthory Lili VI., Krémusz Ica VII., Smál Baba V., Seidner Evi V., Batta Pál VIII., Tarr László VIII., Hizsnyan Gyula VIII., Csank István VIII., Braun Endre VIII. o. tanulók. Utána Klein László VIII. o. t. eljátszotta Wieniawsky „Legenda“ c. hegedűszólóját, Braun Endre VIII. zongora kísérete mellett. Fodor László „Katalin“ c. vigiáték szereplői Wirschafter Mihály, Rudnay Frigyes, Bruck Gyula és Bródy Lili VIII. o. tanulók. Végül magyar népdalokat játszottak a diákközegek tagjai: Bruck Gyula, Csank István, Hizsnyan Gyula Klein László, Urbányi Béla VIII. o. t., Csobó István, Havas László, Káposztás László, Komlóssy István, Weinberger László VII. és Horváth Aladár VI. o. tanulók. A tiszta jövedelem az ifj. segélyzőegylet alapját növeli.

(Kolmonth József VI. o. tan.)

Csallóközi tanulmányút. A Mi Lapunk régi rajzoló munkatársa és a regösmozgalom régi harcosa, Nemesszeghy Jenő pozsonyi grafikus érdekes megbízást kapott Pozsony városától. Mint a városi múzeum rajzolója, be kell járnia ezidén a csallóközi magyar falvakat s meg kell örökítenie a múzeum néprajzi gyűjteménye számára a csallóközi népi kultúra emlékeit. Amikor Jankó Zoltán könyve, a Csallóközi Múzeum 1928-ban megjelent, találkoztunk először Nemesszeghy Jenő csallóközi rajzaival. Ezeket A Mi Lapunk is közölte. Nemesszeghy Jenőnek az új csallóközi rajzolás-hoz sok sikert és igazi csallóközi szerencsét kívánunk, amikor is a kompot és a révést mindig a helyén találja az ember a csallóközi vizibirodalomban.

Az „Andrássy Dénes“ iparoscserkészek (Rozsnyó). Szilveszter estén a városháza nagytermében szép sikerrel műsoros estélyt rendeztek. Vass József, kiscserkészvezető, vagyis átérzéssel szavalta el Tichy Kálmán ez alkalomra írt gyönyörű prólogusát. A cserkészénekkar két hangra elénekelte az indulót „Fiúk fel a fejjel.“ Bús Fekete László: „Dávid contra Góliát“ c. egyfelvonásos bohózat szereplői: Smajda Ilonka, Králik Kálmán, Mihalik Gyula, Román Tibor, Fafraák István, Rákay Ferenc, Buvala István, Tözsér József. Ábrányi Emil: „A kis savoyard“ c. költeményét Böhm Antal szavalta. Magyar táncokat mutattak be magyar népviselethez: Lőrincz Ilonka, Tözsér Mihály, Fábry Mariska, Légárt István, Zsulkán Böske, Varga Laci, Román Vali, Erdélyi Árpád, Hermély Annuska, Arany Béla, Placsintár Editke, Mihalik Gyula. Magyar kettőst táncoltak: Lőrincz Ilonka és Tözsér Mihály. Pásztor György szebbnél-szebb kurucnótákat tárogatózott. Vadnai László „Az ismeretlen tettes“ c. bohózat szereplői: Birtok Etelka. Román Jenő, Proschinger József, Tözsér Mihály. A cserkészénekkar cserkészdalokat énekel, Músonon kívül Román Jenő Chaplin mozdulatokkal, Mihalik Gyula néger táncokkal, Rákay Ferenc és Vass József sláger dalokkal mulattatták a közönséget. A konferáló szerepét Proschinger József töltötte be. Minden szereplő teljes tudását igyekezett érvényre juttatni. Az előadást reggelig tartó tánc követte. Volt szépségverseny és malacsorsolás is. A tiszta bevételt a csapat felszerelésre fordítja.

Kosztúr József.

Karácsonyfa ünnepet rendezett a rozsnyói kiscserkészek csapata dec. 24-én. A 31 kiscserkész szülei teljesen megtöltötték az otthonot. A cserkészinduló eléneklése után Belágh Barna, ref. s. lelkész parancsnok meleg beszédben méltatta a kiscserkész mozgalom célját. Utána a kis cserkészek szavaltak. Nagy hatással volt a fiúkra Ribár Miklós meséje és Vass József felolvasása a „Kis Jézus lovagjai“

Aztán kigyuladtak a karácsonyfa gye. yácskái s 31 torok szívből énekelte az erre az alkalomra betanított karácsonyi éneket. Leírhatatlan lett a fiúk öröme, mikor mindegyik könyvet és cukorkát kapott. Harsogtak is a cserkészdalok! Vass József kiscserkészvezető szavaival ért véget a ritka szép és kedves ünnep, amelyen a cserkészek parancsnoka is résztvett.

V. J.

A londoni nemzetközi iroda kimutatása szerint 1929 augusztusában a világon összesen 1,871,316 cserkész volt, vagyis 208,609-cel több, mint 1928-ban. E nagy számból egyedül az Eszakamerikai Egyesült Államokra 816,958 cserkész jut. Ez a világ legnagyobb cserkészországa. Utána Nagybritannia (az egész birodalom) következik 474,195 cserkőszszel. Persze e számokba nincsenek beleszámítva a cserkőszleányok százezerei. Japánban 49,611 a cserkőszszek száma, Kinában pedig 40,250. Csehszlovákiában összesen 26,984 cserkősz van, míg Magyarországon 19,898. A legkevesebb cserkősz Szíriában található (267).

A földön élő protestánsok száma a legújabb statisztikai adatok azerint 224,562,418, Ebből Európára esik 123,574,349, Amerikára pedig 89,974,000.

Finnországban a magyar nyelvnek rendes egyetemi faszéke van. A finnek nagyon tartják a magyar rokonságot.

Az iszákosság gátvetésére a párizsi rendőrfőparancsnokság elrendelte, hogy a rendőrség által összeszedett részeg embereket részeg állapotukban filmen kell megörökíteni. Kijózanodás után a filmet végig kell nézniük, hogy szegycmenteljes állapotukat józanan szemlélhessék. Az új rendszer bevált és 100 egyén közül átlag 40 egyén tért jobb útra.

A „Kiskárpátok“ és „Főiskolák“ pozsonyi cserkőszcsapatok Svojsik B. Antal fővédnöksége alatt jan. 18-án kabaréval egybekapcsolt farsangi mulatságot rendeztek a szegénysorsu cserkőszek táborozási alapja javára.

Magyar diáktothont avattak Bukarestben december 11-én. A diáktothon a nem régen visszakapott református elemi iskola emeletén nyert elhelyezést, ahol 65 magyar egyetemi hallgató talál otthonra.

Oroszországban most készílik elő a latin betűre való áttérést. Az európai államok közül egyedül csak Bulgáriában marad használatban ezek után a ciril betűk írás-módja.

Hogyan védekezzünk a villámcsapás ellen? A washingtoni bureau of standard's vizsgálat tárgyává tette az egyes, tudomására jutott villámcsapási eseteket és megálapította a főbb szabályokat azok elkerülése céljából. A szabályok a következők: 1. Zivatar esetén lehetőleg ne menj ki a házból. 2. Ha szabadban vagy, térj minél hamarabb vissza. 3. Házad belsejében száraz helyen tartózkodjál de ne nagyobb fémtárgyak közelében. 4. Aki kénytelen szabadban maradni, tartsa magát távol a domboktól; tág, nagy mezőkön ne időzzünk; ne tartózkodjunk drótkerítések, magánosan álló fa vagy egyedül álló házacska közelében. Mindezek helyett meneküljünk sűrű erdőbe vagy legalább is bokorba. Még jobb, ha barlangba vagy valami szakadék mélyébe vagy meredek lejtő tövébe húzódnak meg.

A népszövetség organizációja az 1929. évben 986 egységgel 27,026,280 svájci frankra volt e irányozva. A legnagyobb összeggel, 105 egységgel Nagybritannia járult hozzá; legkisebb hozzájárulása Luxemburnak és Albániának volt 1—1 egységgel.

ÖNKÉPZŐKÖRI MUNKA

A Tompa Mihály önképzőkör (Rimaszombat) vezetősége: tanárelnök Horváth Albert tanár; ifj elnök Hokky László VIII. o. t. alelnök Urbányi Béla VIII. o. t. titkár Rudnay Frigyes VIII. főjegyző Batta Pál VIII. jegyzők: Vietórisz Gyula és Weinberger László VII. o. tanulók. Eddig az alakuló gyűléssel együtt három összejövetel volt. Az alakuló gyűlésen Horváth Albert tanár méltatta az önképzőkör fontosságát. Hokky László hatásos székfoglaló beszéde általános tetszést aratott. Tarr László „Balassa Bálint az első magyar dalköltő” címen felolvasást tartott. Szavalattal kitűntek Báthory Lili (Farkas J.: Protekció), Weinberger László (Petőfi: Dalaim). — Tarr László magyar nótákat, Hokky László modern dalokat adott elő Braun Endre ügyes zongora kísérete mellett. Az önképzőköri munka iránt kevés érdeklődés nyilvánul meg. W. I.

A Czuczor önképzőkör (Komárom) dec. 15-én tartott második gyűlésen Neuwirth Béla VIII. o. t. nyitotta meg a magyar nyelvről mondott lelkes beszédével. Utána Pfeiffer László VIII. o. t. a kör elnöke, ismertette a Szlovenszói Magyar Könyvhét jelentőségét és célját. Majd Nagy Jenő VI. o. t. és Zoltán György V. o. t. szavaltak Adytól és Petőfitől. A tagok hangulatát emelte a két legfelső osztály cigányzenekarainak játéka, Nagy Jenő VIII. o. t. és Szabó Árpád VII. o. t. primások vezetése mellett. Szép játékot mutatott be a szalonzenekar is, Rizdorfer Károly VIII. o. t. zeneügyi igazgató

vezetésével. Jól sikerült Sztranyovszky Zoltán VII. o. t. zongorajátéka is, Komlós Dezső VIII. o. t.-nak, a kiváló zenésznek, kísérete mellett. Végül vers és novella bírálatok következtek. Mindez tanúságot tesz arról, hogy a komáromi főgimnázium ifjúsága megértette azt a felelőséget, amely a jövő nemzedékének vállára fog nehezedni. Örömmel állapítjuk meg, hogy a jég már megtört s több tehetséges jelentkező szellemi képességeinek tanujelét adta.

B. M.

A Kármán József-kör (Losonci reálgimn.) január 19-én nyolcadik rendes ülése keretében szavalóversenyt rendezett. Heten álltak ki a dobogóra a tagok roppant nagy érdeklődése mellett. A versenyzők a következők: Görög Gyula VII. o. t. (Győry Dezső: A magyar falu), Vigh István VII. (Babits Mihály: A mozgó föld), Somló Vera (Arany János: A méh románca), Biszкуп Sándor VII. (Vörösmarty Mihály: A vén cigány), Görög Gyula VII. (Győry Dezső: Prédikálok), Kázmér Margit VIII. (Garamszeghy Sándor: Hazatérés), Barna Béla VII. (Szentjóni Szabó László: Az ügyügi paraszt). Az első díjat (15 kor.) Görög Gyula, a második díjat Somló Vera (10 kor.) nyerte el, Barna Béla díjszerepet kapott. A szavalók általában átértették és átértézték a költemények minden árnyalatát. Jól hangsúlyoztak és kellően színezték az egyes sorokat. Barna kitűnő mimikával és a komikum kellő érvényesítésével aratott sikert. Az elért eredménnyel a kör meg van elégedve.

Domborovszky János VIII. o. t.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Egy komáromi előfizető jan. 3-iki kelettel 25 koronát fizetett be póstai befizető lapon, de nevét elfelejtette ráírni. Ezt a rejtvényt megfejteni nem tudjuk, azért jelentkezzék, hogy a pénzt nevére könyvelhessük el. — **K. A. Ligetfalu.** Verseid még kezdetlegesek. Rimre, mértékre nem fordítasz gondot. Kellő gyakorlással azonban érzedeidnek, gondolataidnak meg fogod találni a szép formáját is. — **G. Béla Budapest.** Verseid meglepő gyakorlottságra mutatnak. Van bennük tűz, melegség s nem egyszer elragadó a gondolat mélysége. Kár, hogy a szabad verset nagyon szereted. A rim, mérték jobban teszi próbára a költői erőt. Kísérletezz ilyenekkel is. Alkalmilag jön 1—2 Űdv! — **Haladás Ujvár.** Örültem a versidédnek. De te, Palikám, még fiatal vagy ahhoz, hogy jó verset is csinálj. Idővel, sok és szorgalmas tanulgatás után, még belekerülhetsz a Fakadó Rügyek írói közé. — **K. I. Ujvár.** Az előbbi üzenet neked is szól Pistikém. Űdvözöllek! — **Kolmonth József Rimaszombat.** Látnod, ez a gyorsaság és ügyesség. Köszönöm! — „Limanova”

Nincs semmi haladás, fejlődés verseidben. Aversfaragás helyett más, komolyabb foglalkozást ajánlok. — **Könyvrendelőknek.** A kívánt könyveket mindig azonnal szoktam megrendelni, de sokszor hetek-hónapok mulva jön csak a könyv, vagy a válasz, hogy nem lehet megkapni. Ezért türelmet kérek, mert minden megszerezhető könyvet okvetlenül eljuttatok a rendelő címére. — **Sziklay László Budapest.** Mihelyt lehetőséges, jön minden. Szives Űdvözlettel! — **Vass László Bpest.** A vizsga sikeréhez gratulálok! Látnod, az Isten is velünk van, ha mi is törekszünk előre. — **Christ Ernő Brünn.** A fejtörő igen szép, csak sok helyet foglal el. Márciusban jön. — **Kuliffay Endre Brünn.** A jókívánságokat köszönöm, de még messze van a kézzelfogható eredmény. — **H. Ferenc Kassa.** A pályázat minden kérdésére adhatsz be munkát. Egy kérdésre azonban csak egy művel lehet pályázni.

